

**Tehlike Arz Ettiği Belirlenen Köpek Irkları Açısından
Hayvan Bulunduranın Hukukî Sorumluluğu***

Civil Liability of Those Keeping Dangerous Dog Breeds

Dr. Öğr. Üyesi Ece KARADUMAN**

Öz

Hayvan bulunduranın sorumluluğu, özen sorumluluğu kapsamında bir kusursuz sorumluluk hâlidir. Çalışmada, mevzuatta “tehlike arz eden hayvanlar” olarak belirlenen ırklardan bir köpeği, hayvan bulunduran sıfatıyla bulunduranın sorumluluğu incelenecektir. Hayvanları Koruma Kanunu’nda tehlike arz eden hayvanlar ile ilgili yasaklar ve yasaklara aykırı hareket etmenin yaptırımları, bu hayvanların üremelerinin ve verebilecekleri zararların önüne geçebilmek için alınacak tedbirler, ilgili düzenlemenin yürürlüğe girmesinden önce sahiplenilmiş olanların kayıt altına alınarak takibinin sağlanması, bakımevine bırakılmaları ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Türk Borçlar Kanunu uyarınca hayvan bulunduranın sorumluluğunun doğabilmesi için bakımı ve yönetimi üstlenilebilecek bir hayvanın içgüdüsel

* **Makalenin Geliş Tarihi/Received:** 14.01.2026, **Makalenin Kabul Tarihi/Accepted:** 16.02.2026.

İntihal/Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir./This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

** Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Mahkeme Büro Hizmetleri Programı Öğretim Üyesi (eposta/e-mail: ekaraduman@baskent.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7076-2789).

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır./This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

hareketiyle zarara yol açması ve hayvan ile sorumlu tutulacak kişi arasında hayvan bulundurma ilişkisinin olması gerekir. Burada hayvanın türü ile ilgili başka bir belirlemede bulunulmamıştır. Somut olayda hayvanın sahip olduğu tehlike potansiyeli, gösterilmesi gereken özenin düzeyini etkiler ve kurtuluş kanıtı getirmeyi zorlaştırır. Tehlike arz eden hayvanlarla ilgili düzenlemelerin de geçici olmaktan çıkarılıp kalıcı ve daha kapsamlı olması sağlanmalıdır. Yeni düzenlemeler de hem temel haklara hem de hayvan haklarına saygılı, öngörülebilir ve ölçülülük ilkesine uygun olarak tasarlanmalıdır. Düzenlemeler, kişileri hukuka aykırı yollarla tehlike arz eden ırklardan köpekleri sahiplenmeye veya mevzuatta sayılmayan, ancak benzer derecede tehlike arz eden türlere yönelmeye sevk etmeyecek şekilde hazırlanmalıdır. Caydırıcı yeni yaptırımlar öngörülürken, önceden sahiplenilmiş tehlike arz eden köpeklerin sokağa terk edilmesine neden olmamaya dikkat edilmelidir. Zira, bu tür hayvanların başıboş kalmaları, sahipli ve kontrollü şekilde bakılmalarına kıyasla çok daha büyük riskler yaratır.

Anahtar Kelimeler: Tehlike arz eden hayvanlar, hayvan bulunduranın sorumluluğu, kusursuz sorumluluk, kurtuluş kanıtı, özen sorumluluğu.

Abstract

The liability of animal keeper falls within the strict liability category under the duty of care regime. This study will examine the liability of the keeper of a dog belonging to a breed defined as a “dangerous animal” in the legislation. The Animal Protection Law establishes prohibitions for animals that pose a danger, prescribes sanctions for non-compliance, sets out measures to prevent the reproduction of such animals and the harm they may cause, and regulates the registration, monitoring, and placement in animal shelters of animals acquired prior to the entry into force of the relevant provisions. According to the Turkish Code of Obligations, the liability of the animal keeper arises when an animal whose care and management can be undertaken causes damage through an instinctive act, and when an animal-keeping relationship exists between the animal and the person held liable. The law does not provide any additional determination concerning the species of the animal. In the present case, animal’s dangerous potential affects the required standard of care and makes it more challenging to establish exculpatory proof. The legislature should adopt permanent and more comprehensive regulations concerning dangerous animals, rather than temporary ones. New regulations should also be designed in a way that respects both fundamental rights and animal rights, and that is predictable and in accordance with the principle of proportionality. Lawmakers should frame regulations so as not to encourage individuals to acquire dogs from dangerous breeds through unlawful means or to turn to species that, although not listed in the legislation, pose a similar level of danger. While new deterrent sanctions are under consideration, measures must be taken to prevent dangerous dogs already seized from being abandoned in public spaces. Permitting such animals to roam uncontrolled

poses a significantly greater risk than maintaining them under responsible ownership and supervision. It may expose the owner to legal liability for any resulting harm.

Keywords: *Dangerous animals, liability of animal keeper, strict liability, exculpatory proof, duty of care.*

GİRİŞ

Çalışmanın konusunu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ("TBK")¹ kusursuz sorumluluk hallerinden biri olarak, özen sorumluluğu kapsamında düzenlenen "Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu"nın 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda ("HKK")² kullanılan ifadesiyle "*tehlike arz eden hayvanlar...*" açısından özel olarak değerlendirilmesi oluşturmaktadır. HKK'nın Geçici 3'üncü maddesinde bu ifade tehlike arz eden köpek ırkları için kullanılmıştır. Aynı hükümde "*...tehlike arz eden hayvanların belirlenmesine ilişkin Bakanlıkça yapılacak düzenleme yürürlüğe konuluncaya kadar...*" olduğu belirtilerek hangi köpek ırklarının bu kapsamda değerlendirildiğine ve alınacak tedbirlere yer verilmiştir. Hayvanları Koruma Kanunu'nda geçen "*Bakanlık*" ifadesi, Tarım ve Orman Bakanlığı'na karşılık gelmektedir (HKK m 3/ f 1 b (o)); çalışmada da bu şekilde anılmıştır.

Bakanlık tarafından 2021-48 sayılı Tehlike Arz Eden Hayvanlar İle İlgili Genelge çıkarılmış ve 7 Aralık 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir.³ Tehlike arz eden hayvanlara ilişkin düzenlemelerde zaman içerisinde değişiklikler olmakla birlikte, düzenlemelerde belirtilen ırklardan köpeklerin, özellikle de Pitbull'ların saldırıları nedeniyle ağır derecede zarar görenlere ilişkin haberler de medyaya yansımaktadır.⁴ Bu nedenle konu önemini ve güncelliğini korumaktadır.

Çalışmada öncelikle kusurun, haksız fiil sorumluluğunun türünün ve kapsamının belirlenmesine etkisine, ardından haksız fiil sorumluluğunun istisnâ bir türü olan kusursuz sorumluluk kapsamında hayvan bulunduranın sorumluluğunun da dahil olduğu özen sorumluluğu hâline, devamında mevzuatta tehlike arz ettiği belirlenen köpek ırkları özelinde hayvan bulunduranın sorumluluğuna, son olarak da hayvan sahiplenenin Hayvanları Koruma Kanunu'nun 5'inci maddesi çerçevesinde sorumluluğuna yer verilmiştir. Konu ile ilgili olarak,

¹ RG 4.2.2011/27836.

² RG 1.7.2004/25509.

³ T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 'Tehlike Arz Eden Hayvanlara İlişkin Genelge – 9.12.2021', <<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Haber/209/Tehlike-Arz-Eden-Hayvanlara-Iliskin-Genelge>> Erişim Tarihi: 05.01.2026.

⁴ TRT Haber, 'Ankara'da iki kardeşe saldıran köpeğin sahibi tutuklandı – 01.12.2025', <<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/ankarada-iki-kardese-saldiran-koegin-sahibi-tutuklandi-927499.html>> Erişim Tarihi: 05.01.2026.

yürürlükte bulunan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda 818 sayılı önceki Borçlar Kanunu hükümlerinden farklı düzenlemeler bulunmaktadır. Günümüzde hâlâ önem taşıyor olan farklılıklara çalışmada yer verilmiştir. Konu incelenirken doktrine ve emsal yargı kararlarına atıflarda bulunmak suretiyle teoriyle uygulama bir arada sunulmaya çalışılmıştır.

İsveç'te yapılan bir çalışmada belirtildiği üzere, Avrupa'da köpeklerin neden olduğu ölümler artmaktadır. Çocuk ölümleri, çocuklarla köpekler yalnız bırakıldıklarında gerçekleşmekle birlikte saldırılar yetişkinlerin yanında da olabilmektedir.⁵ Bebekler de dahil çocuklar daha ziyade saldırıya uğrayan kesimdir. Orta yaşlılara ve yaşlılara yönelik saldırılar da oldukça fazladır.⁶ Tehlike arz eden köpek ırkları ile ilgili düzenlemeler Amerika Birleşik Devletleri'nin ("ABD") birçok eyaletinde de vardır.⁷ Belirli ırkların yasaklanmasından kısırlaştırılmasına kadar çeşitlenen düzenlemeler bulunmaktadır. Düzenlemeler hayvanların ırkına özgü olunca, görüş ayrılıkları çıkabilmektedir. Amerikan Hayvanlara Karşı Zulmü Önleme Derneği⁸, Amerikan Veteriner Hekimleri Vakfı⁹ ve Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri¹⁰, köpek ısırması sonucu meydana gelen yaralanmalarla mücadele için, sorumluluğun köpeklerin sahiplerine yüklendiği bir yaklaşımı desteklemektedir. Çalışmasında bu yaklaşıma da yer ayıran Abraham/Czerwinski söz konusu öneri ile ilgili tereddütlerinden de söz etmiştir. Anılan çalışmada çocuklarda, köpek ısırmasına bağlı yaralanmaların dikkat çeken düzeyde ölüme yol açmakta olduğu, bu durumun halk sağlığı sorunu teşkil ettiği, özellikle Pitbull'ların saldırıya uğrayan kişilerin baş ve boyun bölgelerinde ciddi yaralanmalara neden olabildikleri, bu durumlarda uzmanlaşmış merkezlerde tıbbî müdahalede bulunulmasının gerektiği belirtilmiştir. Çocukların, vücut yapıları nedeniyle baş ve boyun yaralanmalarına daha yatkın oldukları bilgisine de yer verilmiştir.¹¹ Bu görüş, alınacak tedbirler konusunda resmî

⁵ Helena Striwing and Sirkku Sarenbo, 'Dog owners' supervising duty and criminal negligence – A critical review of two judgments by Swedish courts of appeal' (2021) 1 *Forensic Science International: Animals and Environments* 1, 1 <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666937421000305>> Erişim Tarihi: 11.01.2026.

⁶ Sirkku Sarenbo and P. Andreas Svensson, 'Bitten or struck by dog: A rising number of fatalities in Europe, 1995–2016' (2021) 318 *Forensic Science International*, 1, 1, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0379073820304540?pes=vor&utm_source=sciencedirect_contenthosting&getft_integrator=sciencedirect_contenthosting> Erişim Tarihi: 11.01.2026.

⁷ Arizona, Florida, Illinois, Iowa ve New Jersey dahil birçok eyalette Pitbull yasağı ve Pitbull'lar ile ilgili sorumluluk standartları bulunmaktadır (Caitlin Biggins, 'Strictly Liable Landlords Could Mean the Pound for Pit Bulls' (2019) 2 [1] *University of Baltimore Journal of Land and Development*, 83, 85 <<https://scholarworks.law.ubalt.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1017&context=ubjld>> Erişim Tarihi: 11.01.2026).

⁸ The American Society for the Prevention of Cruelty to Animals.

⁹ American Veterinary Medical Foundation.

¹⁰ Centers for Disease Control and Prevention.

¹¹ Jasson T. Abraham and Marcin Czerwinski, 'Pediatric Dog Bite Injuries in Central Texas' (2019) 54 *Journal*

mercilerle iş birliği içerisinde olmanın önemini vurgulaması yönüyle önemlidir. ABD hukuk doktrininde, hukukî sorumluluk açısından hayvanın tehlike arz eden bir tür olmasının ve geçmişinin, sahibinin özen yükümlülüğünün kapsamının belirlenmesinde dikkate alınması ve sorumluluk sahibi köpek sahipliğinin teşviki öneriler arasındadır.¹² Bu önerilerle yetinilmemesi gerektiği düşüncesindeyiz. Zira söz konusu türler için özel düzenlemelere, tedbirlere, yasaklara ve tutulacak kayıtlar vasıtasıyla durum takibine ihtiyaç bulunmaktadır. Tehlike arz edenler arasında sayılmamış ırklardan yine türü itibarıyla ya da kendi karakteri açısından agresif olanlar çıkabilir. Ancak belirliliğin sağlanması, gösterilmesi gereken dikkat ve özenin bilinmesi ve kapsamının doğru belirlenmesi açısından önemlidir. Türk hukukunda, hayvan bulunduranın sorumluluğu hayvanın ırkına göre belirlenmemiştir. Hayvanın ırkı, mevzuat gereği alınması gereken tedbirlere, uyulması gereken yasaklara, gerçekleştirilmesi gereken prosedürlere riayet edilip edilmediğinin tespitinde önem taşısa da kanaatimizce hayvan bulunduranın sorumluluğunda “kurtuluş kanıtı” getirilip getirilemeyeceğine karar verilirken özel olarak dikkate alınmalıdır.

I. KUSURUN, HAKSIZ FİİL SORUMLULUĞUNUN TÜRÜNÜN BELİRLENMESİNE ETKİSİ

Kusur, irade bozukluğu hallerinden biri olan hatadan farklı bir kavram olup hukuk düzeninin onaylamadığı bir davranış biçimidir.¹³ Haksız fiil sorumluluğunun doğması için bazı şartlar aranır: Hukuka aykırı bir fiil olmalıdır. Bir başkasının zararına neden olunmalıdır. Bu zarar ile fiil arasında illiyet bağı¹⁴ bulunmalıdır. Kural olarak fiil, zarar verenin kusuru ile

of Pediatric Surgery 1416, 1420, <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022346818306729>> Erişim Tarihi 11.01.2026.

¹² Jonathan R. Shulan, ‘Animal Law - When Dogs Bite: A Fair, Effective, and Animal Law - When Dogs Bite: A Fair, Effective, and Comprehensive Solution to the Contemporary Problem of Dog Comprehensive Solution to the Contemporary Problem of Dog Attacks’ (2010) 32 [2] University of Arkansas at Little Rock Review, 259, 261 <https://lawrepository.uialr.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1100&context=lawreview> Erişim Tarihi: 10.01.2026.

Köpeğin ırkına dayalı olmayan sorumluluğun önerildiği bir başka çalışma için bkz: Alberto Bernabe, ‘Civil Liability for Injuries Caused by Dogs After Tracey v. Solesky: New Path to the Future or Back to the Past?’ (2016) 40 [1] Seton Hall Legis, 29, 51, <<https://repository.law.uic.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1623&context=facpubs>> Erişim Tarihi: 11.01.2026.

İngiliz hukukunda 1971 yılında çıkan Hayvan Yasası, tehlikeli hayvanların sebep olduğu zararlar nedeniyle sorumluluğu düzenlemiştir. Hayvanların tehlike durumunun, o hayvan özelinde değil, hayvanın dahil olduğu grubun geneli için belirlendiğine dair bkz: İhsan Hüseyin, (2021). ‘İngiliz Hukukuna Göre Bir Objektif Sorumluluk Hali Olarak Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu’ (2021) 25 [1] *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 135, 149, 151, <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1546704>> Erişim Tarihi 31.01.2026.

¹³ Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (27. bs Turhan Kitabevi 2024), 412 vd.

¹⁴ Gökhan Antalya ve Başak Görgeç, *Marmara Hukuk Yorumu: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı*

meydana gelmelidir.¹⁵ Haksız fiil sorumluluğunda esas olan kusur sorumluluğudur.¹⁶ Kişinin kusurunun bulunmamasına rağmen sorumlu olması, kusursuz sorumluluk hallerinden birinin varlığı durumunda mümkündür. Kusursuz sorumluluk, bu durum açıkça kanunda belirtilmişse söz konusu olur.¹⁷

Kusuruyla ve hukuka aykırı bir fiili ile bir başkasının zarara uğramasına neden olan kişi, söz konusu zararın giderimini sağlamakla yükümlü olur (TBK m. 49/ f 1). 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (“TMK”)¹⁸ m 15 uyarınca, kanunda öngörülen istisnalar dışında, ayırt etme gücüne sahip olmayan kişilerin fiilleri hukukî sonuç doğurmaz. Bu kişilerin kusuru bulunduğundan söz edilemeyeceği için, kural olarak haksız fiillerinden de sorumlu tutulamazlar.¹⁹

A. Kusur Sorumluluğu

Kanunda öngörülen kusursuz sorumluluk hallerinden biri söz konusu değilse, somut olayda karşılaşılan sorumluluğun türü kural olarak kusur sorumluluğudur. Türk Hukuku’nda olduğu gibi İsviçre’nin 19-20’nci yüzyıl kanunlarında da esas olarak kusur sorumluluğu benimsenmiştir. Ancak, 19’uncu yüzyılın sonlarında, kusursuz sorumluluk türleri olan tehlike sorumluluğu ve hakkaniyet sorumluluğu görüşlerini de benimseyenler artmaya başlamıştır.²⁰

Haksız fiil sorumluluğunun şartları, hukuka aykırı bir fiil, zarar, zarar ile fiil arasında illiyet bağı²¹ ve zarar verenin kusurunun bulunmasıdır.²² Dolayısıyla, kusur sorumluluğunda zarar verenin kusurunun bulunmaması, sorumluluğun doğması için gereken şartlardan en azından birinin eksik olduğu anlamını taşır. Kusur esasına dayalı haksız fiil sorumluluğunda

Cilt: V/1 (1. bs Seçkin Yayıncılık 2025) 167.

¹⁵ Pierre Tercier, Pascal Pichonnaz ve H. Murat Develioğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (1. bs On İki Levha Yayıncılık 2016) 571; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (30. bs Legem Yayınevi 2025) 590.

¹⁶ Eren (n 15) 19; Antalya ve Görgeç (n 14) 170; Atilla İnan, ‘Kusursuz Sorumluluk Örneği Olarak Noterlerin Hukuki Sorumluluğu’ (2000) [36] Sayıştay Dergisi, 25, 27, <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sayistay/article/1302215>> Erişim Tarihi: 05.01.2026.

¹⁷ İnan (n 16) 27.

¹⁸ RG 8.12.2001/24607.

¹⁹ Vehbi Umut Erkan ve İpek Yücer, ‘Ayırt Etme Gücü’, (2011) 60 [3] Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 485, 507, <https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001636> Erişim Tarihi: 14.12.2025.

²⁰ Bülent Tahiroğlu, ‘Kusursuz Sorumluluk ve Modern Hukuklara Etkisi’ (2008) 14 [4] Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHF-HAD) 157, 165, 168, <<http://dosya.marmara.edu.tr/huk/fak%C3%BClitedergisi/2008C.14S.4/157-170.pdf>>, Erişim Tarihi: 05.01.2026.

²¹ Antalya ve Görgeç (n 14) 303, 204, 312; Eren (n 15) 167.

²² Eren (n 15) 590; Tercier, Pichonnaz ve Develioğlu, (n 15) 571; Bilgehan Çetiner, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (1. bs On İki Levha Yayıncılık 2024) 308. Haksız fiil sorumluluğunda kusur sorumluluğunun esas olduğuna dair ayrıca bkz: Eren (n 15) 19; Antalya ve Görgeç (n 14) 170. Benzer yönde: Çetiner (n 22) 308.

zarar gören, zarara hukuka aykırı ve kusurlu bir fiiliyle sebep olan biri bulunmadıkça, zararına katlanmalıdır. Zarar veren, kusurunun varlığı hâlinde zararı gidermekle yükümlü olur.²³ Zarar manevî nitelikte ise, TBK m 56 ve 58’de öngörülen koşulların da manevî tazminat isteminde bulunulabilmesi için gerçekleşmesi gerekir.²⁴

B. Kusursuz Sorumluluk ve Kusursuz Sorumluluk Hallerinden “Özen Sorumluluğu”

Kusursuz sorumluluk, kanun hükümleri uyarınca hakkaniyet sorumluluğu²⁵, özen sorumluluğu²⁶ ve tehlike sorumluluğu²⁷ kapsamında değerlendirilen sorumluluk hallerine verilen üst başlıktır.²⁸ Haksız fiilin bu türü için kusur şartı²⁹ aranmaz. Ayırt etme gücünden yoksun kişilerin dahi kusursuz sorumluluk kapsamında sorumluluğu doğabilir.³⁰

Özen sorumluluğu, TBK m 66-70 arasında hükme bağlanmıştır. Özen sorumluluğunun temelinde egemenlik alanı düşüncesi ve bu görüşe yakın olan hukukî alan düşüncesi yer alır çünkü kişiler, egemenlik alanlarında ve hukukî alanlarında bulunan kişi ve şeylerin zarara sebebiyet vermemeleri için dikkat ve özen göstermelidirler.³¹ “Adam çalıştıranın sorumluluğu” (TBK m 66), “yapı malikinin sorumluluğu” (TBK m 69-70), “ev başkanının sorumluluğu” (TMK m 369), “taşınmaz malikinin sorumluluğu” (TMK m 730) ve çalışmanın konusunu oluşturan “hayvan bulunduranın sorumluluğu” (TBK m 67-68) özen sorumluluğu hallerine örnek olarak gösterilebilir.³²

Özen sorumluluğu hallerinde genellikle kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulma imkânı bulunur. Ancak yapı maliki ve taşınmaz maliki kurtuluş kanıtı getiremez³³,

²³ Halûk Tandoğan, *Türk Mes’uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mes’uliyet)* (1961 yılı birinci basıdan tıpkı bası Vedat Kitapçılık 2010) 8.

²⁴ Çetiner (n 22) 308.

²⁵ TBK m 65.

²⁶ Örneğin TBK m 66 – 70.

²⁷ Örneğin TBK m 71.

²⁸ Kusursuz sorumluluğun türleri için bkz: Eren (n 15) 699 vd. “Kusursuz sorumluluğun kabul edilmesinde ilkeler” için bkz: Kılıçoğlu (n 13) 422 vd.

²⁹ Halûk Tandoğan, *Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku* (1. bs Turhan Kitabevi Yayınları 1981) 8. “...kusura dayanmayan sorumluluk hallerinde, mutlaka hukuka aykırı bir insan davranışının bulunması da şart değildir...” (Tandoğan (n 29) 9).

³⁰ Ahmet M. Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk* (4. bs Turhan Kitabevi 2022) 236.

³¹ Tandoğan (n 29) 5.

³² Özen (olağan sebep) sorumluluğu halleri için bkz: Eren (n 15) 702 vd; Çetiner (n 22) 375 vd; Antalya ve Görgeç (n 14) 280 vd.

³³ Benzer yönde: Antalya ve Görgeç (n 14) 281, 303-304, 312; Eren (n 15) 702, 752-753; Elif Bolat, ‘Türk Hukukunda Bir Kusursuz Sorumluluk Türü Olarak Objektif Özen Ödevine Dayalı Sorumluluk’ (Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2018) 92,

illiyet bağıını kesen sebeplere başvurulabilir.³⁴

Bu noktaya kadar, hayvan bulunduranın sorumluluğunun, genel olarak haksız fiil sorumluluğu, özel olarak da kusursuz sorumluluk kapsamındaki konumunun tespit edilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bu genel ancak önemli açıklamaların ardından, bir özen sorumluluğu hâli olan hayvan bulunduranın sorumluluğu, tehlike arz ettiği belirlenen köpek ırkları dikkate alınarak incelenmiştir.

II. TEHLİKE ARZ ETTİĞİ BELİRLENEN KÖPEK IRKLARI AÇISINDAN HAYVAN BULUNDURANIN SORUMLULUĞU

Hayvan bulunduranın sorumluluğunun hukukî niteliğinin belirlenmesinde hayvanın bilinçsiz bir canlı olması düşüncesi ve bu sebeple başkalarına zarar verme tehlikesi etkili olmuştur.³⁵ Anılan sorumluluk, bir kusursuz sorumluluk hâli olup olağan sebep sorumluluğuna dayanır.³⁶

Köpeklerle küçük çocuklar denetimsiz şekilde yalnız bırakılmamalıdır. Ancak, saldırılar yetişkinlerin bulunduğu ortamlarda da gerçekleşebilmektedir. Başlıca risk faktörleri şu şekilde sayılabilir³⁷: Müdahalede bulunabilecek fiziksel açıdan yeterli bir kişinin bulunmaması, köpek ile zarar görenin birbirlerine aşına olmaması, köpeğin kızgınlık döneminde olması, zarar görenin köpek ile yanlış etkileşimi, köpeğin insanlara alışık olmaması, sahibinin köpeği yanlış yönetmesi, köpeğin istismar veya ihmal geçmişinin bulunması.

Risk faktörleri yukarıda örnek olarak sayılmış olsa da tehlike arz eden hayvanlar, üzerinde özel olarak çalışmayı gerektirir. Hayvan ile aşinalığın bulunması, hayvanın zarara yol açacak bir davranışta bulunma ihtimalini tamamen ortadan kaldırmaz.³⁸ Konu ile ilgili bir çalışmada, Kanada'nın bir eyaletinde uygulanan ırka özgü mevzuatla birlikte, köpek ısırması sonucu yaralananlardan hastaneye yatanların sayısının azaldığı görülmüştür. Ancak, bu azalmanın nedeninin belirli köpek ırklarının yasaklanmasından mı, yoksa tehlike arz eden köpekleri sahiplenme oranının düşmesinden mi kaynaklandığı hususunun belirsiz olduğu ifade edilmiştir.³⁹

<<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>> Erişim Tarihi: 29.01.2026.

³⁴ Kılıçoğlu (n 13) 469, 475; Bolat (n 33) 93.

³⁵ Kılıçoğlu (n 13) 446.

³⁶ TBK m 67'nin (Tasarı m 66) gerekçesi uyarınca. Hayvan bulunduranın kusursuz sorumluluğu için ayrıca bkz: Peter North, *Civil Liability for Animals* (Oxford University Press 2012) 182.

³⁷ Striwing and Sarenbo (n 5) 1.

³⁸ Abraham and Czerwinski (n 11) 1420.

³⁹ Abraham and Czerwinski (n 11) 1420.

A. Hayvanın Hukukî Niteliği

Hayvan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin ("Beyanname") kabulünden sonra hayvanın hukukî niteliği doktrinde daha fazla tartışılmıştır.⁴⁰ Bu Beyanname, 15 Ekim 1978 tarihinde, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) Merkezi'nde ilan edilmiş olup, hayvan haklarına ilişkin en önemli uluslararası metindir. Bu metin "...yaşayan bütün canlıların doğal haklara sahip olduğunun ve insanoğlu tarafından hayvanlara saygı gösterilmesinin, bir insanın bir diğerine gösterdiği saygıdan ayrı tutulamayacağına altını çizmektedir".⁴¹ Hayvanın hukukî niteliğine ilişkin tartışma, temelde üç görüş üzerinden çeşitlenmekte⁴² ve farklı ifadelerle çalışmalarda yer almaktadır. En temel üç görüşün, hayvanı kişi benzeri sayan görüş, eşya sayan görüş ve kendine özgü (*sui generis*) bir varlık olarak değerlendiren görüş olduğu söylenebilir.

Hayvanlar, mevzuatta kişilerin tâbi olmadıkları bazı düzenlemelere tâbi tutulmuştur.⁴³ Örneğin, TMK m 940/ f 1'e göre, "...icra dairesinde tutulacak özel sicile yazılmak suretiyle

⁴⁰ Benzer yönde: O. Gökhan Antalya, *Eşya Hukuku* (ed O. Gökhan Antalya), C. IV/1 (4. bs Seçkin Yayıncılık 2021) 63; Mehmet Ünal ve Veysel Başpınar, *Şekli Eşya Hukuku* (7. bs Savaş Yayınevi 2015) 20-24; Veysel Başpınar, 'Eşya Hukuku Açısından Hayvanların Durumu', *Medeni Kanun'un ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu Cilt 2* (Yetkin Yayınları 2017) 1371, 1371 . Hayvanın hukukî niteliğine ilişkin tartışmalara yönelik değerlendirmeler için bkz: Cengiz Koçhisarlıoğlu ve Özlem Söğütlü Erişgin, 'Hayvanın Hukukî Konumu' (2013) 8 [Özel Sayı] Yaşar Üniversitesi E-Dergisi 1691, 1691-1724, <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179474>> Erişim Tarihi: 06.01.2026; Emre Cumalıoğlu, 'Medeni Hukukta Hayvan Hakları ve Hayvanlar Üzerindeki Hak' (2017) 19 [3] Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 573, 577-579 <<https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/265916>> Erişim Tarihi: 06.01.2026; Özgün Çelebi, 'Kişi ve Eşya Ayrımı Bağlamında Hayvanların Hukuki Statüsü' (2018) 76 [2] İstanbul Hukuk Mecmuası 559, 572-574, 596-615 <<https://doi.org/10.26650/mecmua.2018.76.2.0025>> Erişim Tarihi: 06.01.2026; Ayşen Çilenti Konuralp ve Orhan Emre Konuralp, 'Türk Hukukunda Hayvanların Korun(ma)ması' (2021) 6 [1] Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 77, 78-84, Jurix, Erişim Tarihi: 06.01.2026.

⁴¹ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, 'Hayvan Hakları, Hayvanların Korunması ve Refahı', <https://www.ab.gov.tr/files/Tarim%20ve%20Balikçilik%20Başkanlığı/hayvan_haklari_hayvanların_korunmasi_ve_refahi.pdf> Erişim Tarihi: 07.01.2026, Ankara 2021, 1.

⁴² Ünal ve Başpınar (n 40) 22 vd.

⁴³ Hayvanın hukukî konumunu değerlendirirken *Seyhan* da mevzuatta yer alan hayvan rehnine ilişkin düzenlemelere atıfta bulunmuştur (Ahmet Seyhan, 'Hayvanın Hukuki Konumu ve Hayvan Rehni' (2023) 8 [2] Eskişehir Barosu Dergisi 414, 414 vd <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3425945>> Erişim Tarihi: 06.01.2026. Hayvanların konu oldukları işlemler için ayrıca bkz: Çilenti Konuralp ve Konuralp (n 40) 84; Antalya (n 40) 64; Cumalıoğlu (n 40) 578 vd; Serdar Nart, 'Ev ve Süs Hayvanlarının Konuttan Tahliye Edilmesi' (2020) 22 [1] Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 123, 140 <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1038998>> Erişim Tarihi: 07.01.2026; Ünal ve Başpınar (n 40) 21-22, 24; Başpınar (n 40) 1380, 1385; Emre Köroğlu, 'Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu (TBK m. 67-68)' (2018) 44 [2] Yargıtay Dergisi 221, 235 <<https://search.trdizin.gov.tr/en/yayin/detay/309120/hayvan-bulunduranin-sorumlulugu-tbk-m-67-68>> Erişim Tarihi 31.01.2026.

Başpınar'a göre, hayvan eşya statüsünden çıkarılmak isteniyorsa öncelikle alışverişi konu edilebilmesinin önüne geçilmesi gerekir (Başpınar (n 40) 1385).

hayvanlar üzerinde rehin kurulabilir". 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu⁴⁴ m 5'te hangi taşınırılar üzerinde rehin hakkının kurulabileceği hükme bağlanırken hayvanlar da sayılmıştır. Hayvan rehni, Hayvan Rehni Tüzüğü ("HRT")⁴⁵ ile düzenlenmiştir. Anılan Tüzük, hayvanlar üzerinde teslimsiz rehin kurulmasını düzenlemiştir (HRT m 1). TBK m 376-378 uyarınca hayvan kirası mümkündür. TBK m 580/ f 1'e göre hayvan üzerinde hapis hakkı kullanılabilir. TBK m 220 ve TBK m 224, hayvan satışı ile ilgili hükümlerdir. Hayvanı kişi benzeri değerlendiren görüşte, hayvana özel bir hukukî kişilik tanınması önerilmiştir.⁴⁶ Hayvana kişilik tanıyan görüş, hayvanı kişi benzeri değerlendirenden farklı bir görüş olarak görülmüştür. Bu görüş, hayvanın zevk ve ızdırap duyabilme özelliğine istinaden hukuk öznesi⁴⁷ olarak kabul edilmesini önermektedir. Belirli bir türe dahil olmanın, hak sahibi olmaktan yoksun kalmayı gerektirmediğine işaret etmektedir.⁴⁸ Türk hukuk doktrinde Sungurbey, temel sorunun ilke olarak hayvana kişilik temelli hak yeteneğinin ve hayvan kişilik haklarının tanınması sorunu olduğunu ancak, bu hakların kişi ve kuruluşlar tarafından kullanılacağı gerekçe gösterilerek tanınmasının engellenemeyeceğini ifade etmiştir.⁴⁹ Hayvana kişilik tanınmasını öneren görüş, sinir sistemi olmayan hayvanların da olduğu, sinir sistemi ve beyni olan memeli hayvanlara verilen fiziksel zararın insana verilen zararlar aynı etkiyi yaratacağı, ancak insandaki duygusal boyutunun daha farklı olacağı, hayvana insana özgü hak ve borçlar tanınmanın doğru olmayacağı ileri sürülerek eleştirilmiştir.⁵⁰

Anayasa'da⁵¹, kişinin hakları ve ödevleri (Anayasa m 17-40) kural olarak herkes için öngörülmüştür. Türk Medeni Kanunu'nda da hak ehliyeti, fiil ehliyetinin aksine, insanlara kural olarak eşitlik çerçevesinde tanınmıştır.⁵² Hak ehliyeti ve fiil ehliyeti, "kişiler"e ortak bir hükümle verilmemiş, gerçek kişiler için ayrı, tüzel kişiler için ayrı düzenlenmiştir. Yalnızca ayrı düzenlemekle yetinilmemiş, hükümde fark bir kez daha vurgulanmıştır: "*Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara*

⁴⁴ RG 28.10.2016/29871.

⁴⁵ RG 16.9.1965/12102.

⁴⁶ Koçhisarlıoğlu ve Söğütlü Erişgin, hayvanlar için özel hukukî bir kişilik oluşturulması önerisinde bulunanlar için Desmoulin-Canselier'e ve Chareix'e atıfta bulunmuştur (Koçhisarlıoğlu ve Söğütlü Erişgin (n 40) 1695).

⁴⁷ Doktrinde "*kısmi hukuk öznesi*" ifadesi olumlu karşılanmaktadır: Koçhisarlıoğlu ve Söğütlü Erişgin (n 40) 1716; Cumalıoğlu (n 40) 578. "*Hak öznesi*": Çelebi (n 40) 614.

⁴⁸ Koçhisarlıoğlu ve Söğütlü Erişgin (n 40) 1695 vd. Koçhisarlıoğlu ve Söğütlü Erişgin, türe ait olma ayrımından hareket edilmemesi gerekliliği hususunda Singer'a atıfta bulunmuştur (Koçhisarlıoğlu ve Söğütlü Erişgin (n 40) 1697).

⁴⁹ İsmet Sungurbey, *Hayvan Hakları Bir İnsanlık Kitabı* (İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi 1992) 81.

⁵⁰ Anılan görüş ve bu görüşe yöneltilen eleştirilere Koçhisarlıoğlu ve Söğütlü Erişgin, eserinde detaylı olarak yer vermiştir: Koçhisarlıoğlu ve Söğütlü Erişgin (n 40) 1696-1702.

⁵¹ RG 09.11.1982/17863

⁵² "*Her insanın hak ehliyeti vardır. Buna göre bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler*" (TMK m 8).

ve borçlara ehildirler” (TMK m 48). Düzenlemeler göz önünde bulundurulduğunda, hayvanların zevk ve ızdırap duyabildiği kabul edilmesine rağmen, görüşün eleştirisinin hayvanların duygularının olup olmadığı tartışmasının üzerinden değil, mevcut ve önerilen düzenlemeler üzerinden yapılabileceği kanaatindeyiz. Hayvanların büyük bir kısmının duygularının olduğunu düşünmekteyiz.⁵³ Haklara ve borçlara ehil olmak konusunda kişi ile hayvan arasındaki esas farklılık borca ehil olmak noktasında ortaya çıkmaktadır. Hem gerçek hem tüzel kişiler borç altına girebilmekteyken, hayvanlar borca ehil değildir. Dolayısıyla da hayvanlara kendine özgü bir hukukî statü yaratılabilirse de bu statü “kişi” hukukî terimi ile uyumlu gözükmemektedir. Kişi, haklara ve yükümlülöklere sahip olan varlıktır,⁵⁴ hakkın süjesidir.⁵⁵ Hak ehliyeti, borçlara⁵⁶ ve mirasçı olmaya, davada taraf olmaya, evlenmeye ehil olmak gibi⁵⁷ haklara sahip olabilmeyi kapsamında barındırması sebebiyle hayvan için uygun bir terim olarak gözükmemektedir. Bu terim, içerisinde insana özgü olanlar çıkarılsa bile teknik açıdan, usul yönüyle ve kamu düzeni açısından pek çok sorunu beraberinde getirir. Bu durumda da hayvan korunmuş olmaktan ziyade korunmaya daha muhtaç hâle gelebilir. Hayvanın, kendine özgü bir yasal statüsü olması ve haklarının hukuk alanında tanınması gerekliliği Beyanname’de de kabul edilmiştir.⁵⁸ Belirtilmesi gereken, hayvanların temel hakları ile insanların temel haklarının aynı olmadığıdır.⁵⁹ Bu nedenle hayvanlara, onlara özgü haklar tanınması konusunda tereddüt edilmemelidir.

⁵³ Hayvan davranışları üzerine çalışan yüz araştırmacının görüşlerinden elde edildiği belirtilen bir çalışmanın sonuçlarına göre, primatlara ve diğer memelilere oldukça yüksek oranda duygular atfedilmiştir. Araştırmacıların çoğu böcekler ve diğer omurgasızlar için dahi belirli oran vermiş olmakla birlikte çalışma sonuçları incelendiğinde hayvanların tamamının %100 oranında duyguya sahip olduğu çıkarımında bulunulamamıştır. Çalışmanın detayları ve oranlar için bkz: Emory University, ‘A Snapshot of Scientific Thought on Emotions in Animals’ <https://news.emory.edu/features/2024/11/esc_animal_emotions_13-11-2024/index.html> Erişim Tarihi: 31.02.2026.

Başpınar, hayvanın hukukî niteliğini değerlendirirken İsviçre Hayvanları Koruma Kanunu’nun yalnızca omurgalı hayvanları kapsadığını belirtmiştir (Başpınar (n 40) 1384).

⁵⁴ Bilge Öztan, *Medenî Hukuk’un Temel Kavramları* (39. bs Turhan Kitabevi 2014) 233. Türk hukukunda yalnızca kişilerin hak sahibi olabildiklerine dair ayrıca bkz: Mustafa Dural ve Suat Sarı, *Türk Özel hukuku Cilt I Temel Kavramlar ve Medenî Hukukun Başlangıç Hükümleri* (19. bs Filiz Kitabevi 2024) 149.

⁵⁵ Öztan (n 54) 233; M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)* (14. bs Filiz Kitabevi 2014) 2.

⁵⁶ Hak ehliyetinin hem haklara hem borçlara sahip olabilmeye karşılık geldiğine dair bkz: Kılıçoğlu (n 30) 213; M. Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 55) 40. Gerçek kişiler açısından TMK m 8, tüzel kişiler açısından TMK m 48.

⁵⁷ Öztan (n 54) 236.

⁵⁸ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı (n 41) 1.

⁵⁹ Andreas Glaser und Irina Lehner, ‘Entscheidensbesprechungen Discussions d’arrêts actuels’ (2019) Zurich Open Repository and Archive University of Zurich University Library 724, 730 <<https://www.zora.uzh.ch/server/api/core/bitstreams/ccdb2fc8-005f-4265-9723-52c6e925b6e7/content?trackerId=27837862276ae836>> Erişim Tarihi: 31.01.2026.

Hayvanın hukukî niteliğine ilişkin diğer görüş, hayvanı eşya sayan görüştür.⁶⁰ Hukukî açıdan eşya, kişilerin hâkimiyeti kapsamına girebilen, maddi varlığı olan, sınırları bulunan ve kişisel olmayan şeylere karşılık gelmektedir.⁶¹ Roma Hukuku'nda da hayvanlar eşya olarak değerlendirilmiştir⁶². 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ("TCK")⁶³ m 151/ f 2'de, bir kimse haklı sebebe dayanmaksızın "sahipli bir hayvanı" öldürür, işe yaramayacak hâle getirir veya değerinde azalmaya neden olursa ve şikâyet edilirse ceza alacağı; suçunun, "mala zarar verme suçu" olacağı düzenlenmekteydi. Doktrinde, Türk Ceza Kanunu'ndaki sahipli-sahipsiz hayvan ayrımının kaldırılması, hayvanlara verilen tüm zararların cezalandırılabilir olması, sahibinin de zarar gördüğü düşüncesiyle özel olarak koruma ihtiyacı hissediliyorsa da zararın sahipli hayvana verilmesi durumunun ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlenmesi önerilmiştir⁶⁴. Ancak, TCK m 151/ f 2, 9 Temmuz 2021 tarihinde tamamen yürürlükten kaldırılmıştır. TMK m 774 "...taşınır mallar veya hayvanlar" ifadesiyle taşınır mallar ile hayvanları; TBK m 359, "Kira sözleşmesi, araç ve gereçleri, hayvanları, devredilen eşyayı veya stoklanmış malları da içeriyorsa..." ifadesiyle; hapis hakkını hükme bağlayan TBK m 580/ f 1 de "...eşya veya hayvanlar üzerinde, ücretlerini veya saklama giderlerinden doğan alacaklarını güvenceye almak için hapis hakkına sahiptirler" ifadesiyle eşya ile hayvanı ayrı tutmuştur. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ("İİK")⁶⁵ hayvanların haczini mümkün görmüş olsa da, hayvanı herhangi bir eşyadan farklı değerlendirerek "yavrulu hayvanların haczi"ni özel olarak hükme bağlamıştır: "Hayvan hacizlerinde, anaları tarafından beslenme ve bakılmaya muhtaç olan yavrular analarından ayrı haczedilemeyecekleri gibi bunların anaları da yavrularından ayrı haczedilemezler" (İİK m 83/b). Ancak anılan Kanun, yalnızca hayvanlara değil, herhangi bir eşyaya kıyasla, ürün verebilen tüm canlılara ihtimam göstermiştir. Örneğin, İİK m 84'te de "yetişmemiş mahsullerin haczi" düzenlenmiştir. "Taşınır ve taşınmaz malların haczi" ise ayrı

⁶⁰ Başpınar (n 40) 1386, 1387. *Cumalıoğlu*, bu görüşe katılmadığını ifade etmiştir (Cumalıoğlu (n 40) 578).

⁶¹ Turhan Esener ve Kudret Güven, *Eşya Hukuku* (8. bs Yetkin Yayınları 2019) 46; Ünal ve Başpınar (n 40) 14-25. Sirmen'in tanımıyla "hukukî anlamda eşya, cismanî, sınırlandırılmış, üzerinde fiilî ve hukukî hâkimiyet kurulabilen şeyler..."dir (Lâle Sirmen, *Eşya Hukuku* (5. bs Yetkin Hukuk Yayınları 2017) 4). Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir'in tanımıyla eşya, "...üzerinde bireysel hâkimiyet sağlanabilecek, ekonomik bir değer taşıyan kişi ve hayvanlar dışındaki cismani varlıklardır" (M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir, *Eşya Hukuku* (24. bs Filiz Kitabevi 2022) 7). Bu tanımda, farklı bir unsur olarak varlığın ekonomik değer taşımaması da yer almıştır.

Başpınar'ın hayvanın hukukî statüsünü değerlendirirken yapmış olduğu açıklamaya göre, bir şey eşyanın unsurlarını taşıyorsa, bu statüden yalnızca kanun ile çıkarılabilir. Ayrıca, diğer düzenlemelerin de kanun ile yapılacak bu değişiklik ile uyumlu olması gerekir (Başpınar (n 40) 1383, 1384).

⁶² Res Mancipi-Res Nec Mancipi mallar ayrımında, yük ve çeki hayvanları Res Mancipi mallardandır. Res Nullius-Res Derelictae mallar ayrımında da av hayvanları, terkedilmiş mallar anlamına gelen Res Derelictae kapsamındadır. Bkz Özcan Karadeniz Çelebican, *Roma Eşya Hukuku* (2. bs Yetkin Yayınları 2005) 45, 82.

⁶³ RG 12.10.2004/25611.

⁶⁴ Çilenti Konuralp ve Konuralp (n 40) 89.

⁶⁵ RG 19.6.1932/2128.

bir madde olarak İİK m 85’te hükme bağlanmıştır. Hayvanları Koruma Kanunu ile ise mümkün mertebe, ev hayvanları hacizden korunmaya çalışılmıştır. HKK m 5/ f 5 uyarınca, “*Ticarî amaç güdülmenden (...) bakılan ev (...) hayvanları sahiplerinin borcundan dolayı haczedilemezler*”.

İsviçre’nin Solothurn Kantonu’nda verilen bir kararda geçim düzeyi hesaplanırken evcil hayvanların eşya olmadığı belirtilerek, bakım masraflarının göz önünde bulundurulması gerektiğine yer verilmiştir. Hayvan bakımı, herhangi bir hobi olarak görülmemiştir.⁶⁶ İsviçre Medeni Kanunu’nun (“ZGB”) 641a maddesinde, hayvanların eşya olmadığı, ancak hayvanlar için özel düzenlemenin bulunmadığı durumlarda eşyaya ilişkin hükümlerin uygulama alanı bulacağı hükme bağlanmıştır.⁶⁷ Doktrinde, Hayvanları Koruma Kanunu’nda bu hususta açık bir hüküm bulunmadığı, ancak eşyaya uygulanan hükümlerin, hayvanlara kıyas yoluyla uygulanması kuralının Türk hukukunda da geçerli olması gerektiği yönünde önemli bir görüş yer almaktadır.⁶⁸ Alman Medeni Kanunu’nda (“BGB”) da ZGB’nin 641a maddesi ile aynı yönde hüküm vardır (BGB § 90a).⁶⁹

Ülkemizde, hayvanın hukukî niteliği açıkça düzenlenmiş olmamakla birlikte tâbi tutulduğu hükümler ve işlemler açısından eşyaya daha yakın olduğu anlaşılmaktadır. Mevcut durumda, hayvanın taşınır eşya hükümlerine tâbi tutulabildiği ifade edilmektedir.⁷⁰ Eşya

⁶⁶ Peter V. Kunz, ‘Tierrechtliche Aspekte in Vollstreckungsverfahren’ (2021) 654, 661, 662 <<https://boris-portal.unibe.ch/server/api/core/bitstreams/db29d9d4-6e8c-441a-9021-bb599d507a20/content>> Erişim Tarihi: 31.01.2026.

⁶⁷ Schweizerische Eidgenossenschaft Fedlex Die Publikationsplattform des Bundesrechts, ‘Schweizerisches Zivilgesetzbuch’ <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de> Erişim Tarihi: 07.01.2026.

Honsell, günümüzde hayvanların artık eşya olarak kabul edilmediğini, ancak büyük ölçüde eşyaya ilişkin hükümlerin kıyasen uygulandığından söz ederken BGB § 90a, ZGB Art 641a, ABGB § 285a hükümlerine atıfta bulunmuştur (Heinrich Honsell, ‘Sachenrecht’ In: *Römisches Recht* (Springer-Lehrbuch Springer 2010) 49, 50 <https://doi.org/10.1007/978-3-642-05307-8_3> Erişim Tarihi: 31.01.2026).

⁶⁸ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 61) 13.

⁶⁹ Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, ‘Bürgerliches Gesetzbuch’, <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/_90a.html> Erişim Tarihi: 07.01.2026.

⁷⁰ Esener ve Güven (n 61) 406; Jale G. Akipek, *Türk Eşya Hukuku (Ayni Haklar): Zilyetlik ve Tapu Sicili* (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No 308 1972) 40, <<http://kitaplar.ankara.edu.tr/detail.php?id=811>> Erişim Tarihi: 30.03.2015. Hakim görüşün taşınır eşya görüşü olduğuna dair ayrıca bkz: Ünal ve Başpınar (n 40) 24.

Reisoğlu eserinde, mallara örnek verirken av hayvanlarını ve balıkları da saymıştır (Safa Reisoğlu, *Türk Eşya Hukuku, C. 1, Giriş-Zilyetlik-Tapu Sicili ve Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu - Tapulama Kanunu* (6. bs Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No 440 1980) <<http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/103.pdf>> Erişim Tarihi: 26.03.2015, 7).

Çilenti Konuralp ve Konuralp’e göre, “...hayvanlar Türk eşya hukuku bakımından eşya sayılmanın kriterlerini sağlamaktadır” (Çilenti Konuralp ve Konuralp (n 40) 89).

Nart’a göre, “...Türk hukuku bakımından da hayvanlar, sui generis bir eşya kategorisi içinde görülebilir” (Nart (n 43) 142).

niteliğinin, hayvanların korunması amacıyla uyduğu ölçüde geçerli kabul edileceği yönündeki güncel yaklaşıma da vurgu yapılmaktadır.⁷¹

Tüm bu açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda, hayvanı, mevcut bir kategoriye dahil etmeye çalışmak yerine, ona kendine özgü bir hukukî nitelik tanımak ve kapsamlı hukukî düzenlemeler yapmak tarafımızca da önerilmektedir. Hayvanın hukukî niteliğine bir isim bulmaktan ziyade kapsamlı hukukî düzenlemelere ihtiyaç vardır. Ancak, bu gereksinim kapsamlı bir disiplinlerarası hazırlığı gerektirmektedir. “Hayvan”, kedi ve köpekten ya da nesli tükenmekte olanlardan ibaret değildir. Doktrinde, hayvana verilen zararın topluma karşı suçlar kapsamında düzenlenmesi önerilmiştir.⁷² Gerçekten de konu toplumu yakından ilgilendirmektedir. Hayvan, sahipli ise de sahipsiz ise de, salt canlı olması ve doktrinde ifade edildiği gibi zevk ve ızdırap duyma özelliği nedeniyle korunmaya değerdir. Hayvanı korumak için hem zarar görmesini hem de zarar vermesini önlemek gerekir. Mevzuatta kademeli olarak ağırlaşan tedbirler varlığını korumalıdır, ancak korumaya çalıştığımız hayvandan, yeterli dikkat ve özenin gösterilmesini ve gerekli tedbirlerin alınmasını da esirgememek gerekir. Burada kastedilen, zarar görene kusuru yokken kusur atfetmeye çalışarak hayvanı korumak değil, hayvanın bakım ve yönetimini üstlenenin yeterli dikkat ve özeni göstermesinin, kişilerin ve yetkili mercilerin gerekli tedbirleri almalarının sağlanmasıdır. Böylelikle, mevzuatta yer almasına rağmen ağır tedbirlerin uygulanması, son çare mahiyetini fiilen de kazanmış olacaktır. Sahipsiz hayvanlar ile tehlike arz eden hayvanlar, normlar hiyerarşisinin adsız düzenleyici işlemler kademesi için birbirinden farklı hukukî metinlerde düzenlenmesinde fayda olan iki konudur. İkisi de üzerinde hususî olarak çalışmayı gerektirir ve hassas konular olmaları sebebiyle, birinin içerdiği ya da içermediği bir hüküm ile ilgili bir gündem olduğunda diğer konuya ilişkin çalışmalar gölgede kalmamalıdır. Sahipsiz hayvanların tedbirler alınmadığı takdirde taşıdığı riskler farklıdır, tehlike arz eden hayvanların taşıdığı riskler farklıdır. Tehlike arz eden hayvanlar çoğunlukla sahipli cins köpeklerdir ve genellikle eğitilmedikleri için değil, tehlike düzeylerini artıracak şekilde eğitildiklerinde risk artar. Hayvanları Koruma Kanunu, “Bakanlıkça belirlenen tehlike arz eden hayvanları üretmek, sahiplenmek, sahiplendirmek, barındırmak, beslemek, takas etmek, sergilemek, hediye etmek ve bunların ülkemize girişini, satışını ve reklamını yapmak” (m 14/ f 1 b (I)) yasaktır düzenlemesi uyarınca, bu tür hayvanların

Ünal ve Başpınar’a göre, “...özel düzenlemelerle onlar diğer eşyaya nisbetle farklı ve kendine özgü kurallara tabi kılınmışlardır. Bu sayede hayvanlar kendine özgü statüsü olan (sui generis) bir eşya niteliği kazanmışlardır” (Ünal ve Başpınar (n 40) 24).

Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir’e göre, hukukumuzda hayvanların hak ehliyeti yoktur. Hayvanlar, eşya sayılmasalar da hakkın objesi konumundadır (Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 61) 13).

⁷¹ Rona Serozan, *Eşya Hukuku I* (3. bs Filiz Kitabevi 2014) 73.

⁷² Çilenti Konuralp ve Konuralp (n 40) 89.

belirlenmesi için düzenleme yapma yetkisini (Geçici Madde 3/ f 1), Tarım ve Orman Bakanlığına (m 3/ f 1 b (o)) vermiştir.

B. Kavramsal Çerçeve ve Konunun Önemi

Çalışmada kullanılan “*tehlike arz eden hayvanlar*” ifadesinden anlaşılması gereken, mevzuata göre tehlike arz ettiği tespit edilen köpek ırkları ve bunların melezleridir. HKK’nın Geçici 3’üncü maddesinde Bakanlığın düzenlemesi yürürlüğe konuluncaya kadar hangi türlerin ve bunların melezlerinin tehlike arz eden hayvan statüsünde kabul edildiği düzenlenmiştir. Hükümde bahsi geçen düzenleme Bakanlık tarafından hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur. Aynı hükmün birinci fıkrasında, tehlike arz eden hayvan türleri veya melezlerini üretenlere, sahiplenene, sahiplendirenlere, barındıranlara, besleyenlere, takas edenlere, sergileyenlere, hediye edenlere ve ülkemize girişlerini, satışlarını ve reklamını yapanlara idarî para cezası öngörülmüştür. Söz konusu hayvanlara el konulur. Ardından belediye tarafından bu hayvanlar bakımevine götürülürler.

Tarım ve Orman Bakanlığı, “Tehlike Arz Eden Hayvanlar” konulu Genelgesinde (2021-48)⁷³, “...*hayvanların belirlenmesine dair Bakanlığımızca, İçişleri Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, veteriner fakülteleri, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden oluşturulan komisyon tarafından; Amerikan Pitbull Terrier, Dogo Argentino, Fila Brasileiro, Japanese Tosa, American Staffordshire Terrier ve American Bully ırkı köpekler tehlike arz eden hayvanlar olarak belirlenmiştir*” ifadeleriyle tespitine yer vermiştir.⁷⁴ Pitbull ve Staffordshire Bull Terrier’ler, geçmişte dövüşlerde kullanılmıştır. Bu ırkların kendilerine özgü ısırma biçimleri vardır ve bu ısırma, ölümcül yaralanmalara sebebiyet verebilmektedir.⁷⁵ HKK’nın Geçici 3’üncü maddesinde geçen “...*veya bunların melezlerini...*” ifadesi önem arz eder. Bakanlığın yapacağı düzenlemelerde tehlike arz eden ırklar sayılırken sonuna bu ifade de konulmalıdır.

Tehlike arz ettiği belirlenen hayvanların sahiplerinin ve hayvan, sahiplerinden farklı kişiler tarafından bakılıyor ve yönetiliyorsa hayvan sahipleri ile birlikte bu kişilerin, diğer hayvanlar için öngörülenden daha farklı, daha fazla özen yükümlülüğü, daha sıkı denetim, ciddi bir eğitim, detaylı kayıt prosedürleri, sürekli ve ciddi bir takip mekanizması içeren özel ve

⁷³ T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, ‘Konu: Tehlike Arz Eden Hayvanlar’, Genelge (2021-48), <<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Belgeler/YABAN%20HAYATI/Tehlike+Arz+Eden+Hayvanlar+07.12.2021+2021-48.pdf>> Erişim Tarihi: 05.01.2026.

⁷⁴ ABD’de Columbia Bölgesi’ndeki düzenlemelerde Rottweiler’lar da tehlike arz eden köpekler arasında değerlendirilmiştir. “*Pit Bull and Rottweiler Dangerous Dog Designation Emergency Amendment Act of 1996*” uyarınca, davacının kışkırtma olmaksızın saldırının gerçekleştiğini ve sahibinin köpeğinin Pitbull olduğunu bildiğini ispat etmesi sorumlu olması için yeterli görülmüştür (Biggins (n 7) 85).

⁷⁵ Sarenbo and Svensson (n 6) 5-6.

detaylı bir düzenlemeye tâbi olmaları sağlanmalıdır. Bu yükümlülükleri ihlal edenler hakkında daha caydırıcı yaptırımlar öngörülmelidir. Bununla birlikte, söz konusu düzenlemelerin hem temel haklara hem de hayvan haklarına saygılı, öngörülebilir ve ölçülülük ilkesine uygun tasarlanması gerekir. Kişilerin, daha uyumlu ırklar yerine kontrolü zor ve yüksek risk taşıyan köpekleri tercih edip etmediklerini önce kendi içlerinde sorgulamaları sağlanmalıdır. Düzenlemeler, kişileri hukuka aykırı yollarla bu ırklardan olan köpekleri sahiplenmeye veya mevzuatta sayılanların dışında kalmakla birlikte benzer derecede tehlike arz eden türlere yönelmeye sevk etmeyecek şekilde hazırlanmalıdır. Tehlike arz eden türden bir köpeği önceden sahiplenmiş olanların ise, üçüncü kişilerin zarar görmeyecekleri şekilde, bilinçli olarak ve mevzuatta belirlenen tedbirlere uyarak bakmaları sağlanmalıdır. Caydırıcılık hususunda da ölçülülüğün sağlanması önemlidir, zira önceden sahiplenilmiş tehlike arz eden köpeklerin sokağa terk edilmesi, sahipli ve kontrollü şekilde bakılmalarına kıyasla çok daha büyük riskler yaratır. Tehlikeli türlerin üçüncü kişilere veya başka hayvanlara zarar verme risklerini artıracak şekilde yetiştirilmeleri de bir başka sorundur. Hedeflenen, anılan tehlikelerden uzak kamuya açık alanların yaratılmasıdır. Kişiler, günlük yaşamlarında tehlike arz eden türleri diğerlerinden ayırt etmek zorunda kalmamalıdır. Hayvandan sorumlu kişilerin gerekli tedbirleri almadığı şekilde gerçekleşen karşılaşmalarda, kişilerin kendilerini ya da yakınındakileri nasıl koruyacaklarını bilemeyerek yanlış hareketlerle istemeden zarar görmeleri ya da zarar vermeleri de ihtimal dahilindedir.

C. Hayvan Bulunduranın Sorumluluğunun Koşulları

1. Bir Hayvanın Zarara Neden Olması

Hayvan bulunduranın sorumluluğunun kapsamına, “*sevk ve idare edilebilen, yani hâkimiyet altına alınabilen*” hayvanlar girmekte olup,⁷⁶ kural olarak terk edilmiş ya da vahşi hayvanlar, bunları idare eden kimse olmadığı gerekçesiyle girmemektedir.⁷⁷ Vahşi ya da sahipsiz hayvan ehlileştirilmiş veya hâkimiyet altına alınmışsa TBK m 67 kapsamına girecektir.⁷⁸ Ancak doktrinde, tutulmuş vahşi hayvanın, sorumluluğa dâhil olduğu hatta bunlara gösterilecek özenin daha fazla olması gerektiği görüşü de yer alır⁷⁹. Kaçmış veya terk edilmiş hayvanlardan sorumlu olmamak, kaçmaması için gerekli önlemi almış olmaya ve kaçanın veya

⁷⁶ Kılıçoğlu (n 13) 447. Hayvanın idaresi önemli bir unsurdur. Oğuzman ve Öz, TBK m 67’yi incelerken hayvan idare edenlerin sorumluluğu ifadesini kullanmıştır (M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2* (12. bs Vedat Kitapçılık 2016) 157).

⁷⁷ Mustafa Reşit Karahasan, *Sorumluluk Hukuku* (6. bs Beta Basım Yayım Dağıtım 2003) 703.

⁷⁸ Kılıçoğlu (n 13) 447.

⁷⁹ Tandoğan (n 29) 129. Tutulmuş vahşi hayvanın da TBK m 67 kapsamına girdiğine dair ayrıca bkz: Oğuzman ve Öz (n 76) 159; Köroğlu (n 43) 227.

terk edilenin tehlikeli bir hayvan olmamasına bağlıdır.⁸⁰ Kovalanan avın vermiş olduğu zarar sorumluluğun dışında kalır.⁸¹

Mevzuata göre tehlike arz ettiği belirlenen bir hayvanın sahibi, hayvanı terk etmek istiyorsa başvurması gereken yol, en yakın bakımevine bırakmaktır. Bu hayvanların sokağa terk edilmesi hâli için mevzuatta idarî para cezası öngörülmüştür (HKK Geçici Madde 3/ f 4). “Hayvan bakımevi: Bakanlıktan izin alınmak suretiyle kurulan, hayvanların sahiplendirilinceye kadar barındırıldığı ve rehabilite edildiği bir tesisi” ifade eder (HKK m 3, f 1-(k)). “Büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve nüfusu yirmi beş bini aşan (...) belediyeler (...) hayvan bakımevleri kurar” (HKK Geçici Madde 1/ f 1). Bakımevine bırakılması düşünülen köpeklerle ilgili olarak hayvanın sahibinin önceden bilmesi gereken önemli bir durum vardır: “Bakımevine alınan köpeklerden; insan ve hayvanların hayatı ve sağlığı için tehlike teşkil eden ve olumsuz davranışları kontrol edilemeyen, bulaşıcı veya tedavi edilemeyen hastalığı bulunan ya da sahiplenilmesi yasak olanlara 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun⁸² 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen tedbir uygulanır”. Söz konusu hükmün, birinci fıkrası olduğu HKK m 13’ün başlığı “Hayvanların ötanazisi”dir. 5996 sayılı Kanun’un 9/ f 3 hükmü de hayvan ötanazisinin kural olarak yasak olduğunu ve bu kuralın istisnalarını hükme bağlamıştır.

Türk Borçlar Kanunu’nun, hayvan bulunduranın sorumluluğunu düzenleyen ilk maddesi olan 67’nci maddesinin birinci fıkrasında “hayvanın verdiği zararı” giderim yükümlülüğünden söz edilir. Zarar görenin, üçüncü kişi olması gerekir.⁸³ Zarar, şahıs varlığı zararı olabileceği gibi malvarlığı zararı da olabilir.⁸⁴ Doktrinde, hayvanın içgüdüğü ile hareket etmesi de sorumluluğun şartlarından biri olarak görülmüştür.⁸⁵ Ancak, hayvanın ürkütülmesi,

⁸⁰ Tandoğan (n 29) 129. Benzer yönde: Oğuzman ve Öz (n 76) 159.

⁸¹ Tandoğan (n 29) 129.

⁸² No. 5996, RG 13.6.2010/27610.

⁸³ Oğuzman ve Öz (n 76) 160.

⁸⁴ Kılıçoğlu (n 13) 448; Köroğlu (n 43) 230. Zararın maddî ya da manevî olabileceğine dair bkz: Eren (n 15) 728; O. Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. V/1, 2 (2. bs Seçkin Yayıncılık 2019) 377; Oğuzman ve Öz (n 76) 160.

İngiliz hukukunda 1971 tarihli Yasa’ya göre, tehlikeli hayvan bulunduran yalnızca büyük zararlardan değil, her türlü zarardan sorumlu olur (Hüseyin (n 12) 161).

⁸⁵ Kılıçoğlu (n 13) 447; Eren (n 15) 731; Halûk N. Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (18. bs Beta Yayıncılık, 2021) 213; Oğuzman ve Öz (n 76) 158, 161; Köroğlu (n 43) 227 vd; Abdulkerim Yıldırım, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (2. bs Adalet Yayınevi 2014) 191; Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (2. bs Dora Basım-Yayın Dağıtım 2013) 101; Çetiner (n 22) 396; Antalya (n 84) 376; Merve Keskin Orhan, *Türk Borçlar Hukukunda Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu* (1. bs Seçkin Yayıncılık 2020) 55 vd. Kaleli, hayvan davranışlarının iradî olmadığı gerekçesiyle “eylem” sözcüğünü kullanmadığını belirtmiştir (Şakir Kaleli, ‘Hayvan Tutucusunun Sorumluluğu (I)’ (1979) 5 [4] Yargıtay Dergisi 313, 326, 328

eğitilmesi veya yönlendirilmesiyle zarara neden olan hareketi gerçekleştirmesinin de hayvan bulunduranın sorumluluğuna yol açacağı kabul edilmiştir. Hayvanı zarar vereceği şekilde eğiterek bu sonucun doğmasını sağlayan kişinin de TBK m 49 uyarınca müteselsilen sorumluluğu doğar. Hayvan bulunduran, illiyet bağıını kesen sebeplerden üçüncü kişinin ağır kusurunu ispat ederse sorumluluktan kurtulabilir.⁸⁶ Zira, zarar ile hayvanın hareketi arasında uygun illiyet bağıının bulunması da sorumluluğun şartlarından biridir.⁸⁷

Hayvanın zarara yol açmaması için alınması gereken tedbirler somut olaya göre değerlendirilmelidir. Örneğin, hayvanların kızgınlık dönemlerinde daha agresif olabilecekleri düşünülerek daha fazla ve daha sıkı tedbir alınmalıdır.⁸⁸

2. Hayvan Bulundurma İlişkisinin Olması

Hayvan bulunduran, hayvanın dolaysız zilyedi olmalıdır.⁸⁹ TBK m 67/ f 1'den de anlaşılacağı üzere hayvan bulunduran, “*bir hayvanın bakımını ve yönetimini sürekli veya geçici olarak üstlenen kişi...*”yi ifade eder. Doktrinindeki bir görüşe göre, hayvanı bulundurma süresi uzun ya da kısa olabilir.⁹⁰ Diğer bir görüşe göre, hayvan ile ilişki belirli bir süre devam etmelidir.⁹¹ Kanaatimizce, sürenin kısa ya da uzun olmasından ziyade, kişinin bu süre zarfında hayvanın bakımını ve yönetimini gerçekleştirebilecek beceriye ve konuma sahip olması gerekir. Bu beceriyi somut olayda kullanması, kullanmaması veya kullanamaması, hayvan bulunduran sıfatını etkilememelidir; munzam kusur, kurtuluş kanıtı ve illiyet bağıını kesen sebepler değerlendirilirken dikkate alınmalıdır. Hayvanın sahibi ile hayvanı bulunduran birbirinden farklı kişilerse sorumlu tutulan, hayvan bulunduran olacaktır. Hayvanın sahibi, kiracısı, intifa hakkı sahibi, somut olayın koşullarına göre hayvan bulunduran sıfatına sahip olabilirler.⁹² Bu kişilerin yanı sıra hayvanı ödünç sözleşmesi veya saklama sözleşmesi kapsamında bulunduran,

<<http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/dergi/yrgergi/Nisan1979/Nisan1979/assets/basic-html/page124.html>> Erişim: 27.03.2015).

⁸⁶ Kılıçoğlu (n 13) 447. North, “*Animals Acts 1971*”den kaynaklı savunmalardan biri olarak, zarar görenin kusurunun bulunması nedeniyle tazminatın “*Law Reform Act 1945*” uyarınca paylaştırılması istemini göstermiştir (North (n 36) 182).

⁸⁷ Oğuzman ve Öz (n 76) 161; Köroğlu (n 43) 234.

⁸⁸ Kılıçoğlu (n 13) 448.

⁸⁹ Oğuzman ve Öz (n 76) 162; Köroğlu (n 43) 236. Benzer yönde: Keskin Orhan, (n 85) 85. Dolaylı zilyedin hayvan bulunduran olamayacağına dair bkz: Tandoğan (n 29) 125-126. Zilyet yardımcısının hayvan bulunduran sayılmadığına dair bkz: Eren (n 15) 729.

⁹⁰ Eren (n 15) 730. Kısa veya uzun süreli kira açısından bkz: Antalya (n 84) 372.

⁹¹ Çetiner (n 22) 395. North’a göre, işveren, işçisinin köpeğinin verdiği zarardan sorumlu olmaz (North (n 36) 181).

⁹² Kılıçoğlu (n 13) 446; Safa Reisoğlu, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (24. bs Beta Basım Yayın Dağıtım 2013) 188; Çetiner (n 22) 395; Eren (n 15) 729; Antalya (n 84) 372; Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Borçlar Hukuku: Genel Hükümler, Özel Borç İlişkileri* (29. bs Beta Yayıncılık 2020) 100-101.

rehin alan ve hatta çalan kişi dahi sorumluluğun bu türü kapsamında “hayvan bulunduran” sıfatına sahiptir.⁹³ Tüzel kişiler de hayvan bulunduran sıfatıyla sorumlu tutulabilirler.⁹⁴ Yargı kararları incelendiğinde, hayvan bulunduranın ergin olmadığı durumlarla da karşılaşıldığı görülmektedir.⁹⁵ Bu durumda, koşulları oluşmuşsa ev başkanının sorumluluğu doğabilir.⁹⁶

Hayvanın bakım, gözetim ve yönetimini fiilen gerçekleştiren ve üzerinde fiilî hâkimiyeti bulunan veteriner, çoban, hayvan bulunduranın çocuğu gibi kişiler hayvan bulunduran sıfatına sahip olurlar.⁹⁷ Ancak, başkasının talimatı ile hayvana bakan veya zilyet yardımcısı olan kişiler hayvan bulunduran konumunda olmazlar.⁹⁸ Hayvana bakan kişi ile hayvanın sahibi farklı kişilerse, bakıcının kusurlu davranışından hayvanın sahibi de sorumlu tutulabilir. Yargıtay 4. HD’nin bir kararında bu husus, “*Bakıcının bu kusurlu davranışından (...) köpeğin sahibi olan davalı da hukuken sorumludur (BK. md. 55,56)*” şeklinde ifade edilmiş, adam çalıştırmanın sorumluluğu (818 sayılı BK m 55) ile bağlantı kurulmuştur.⁹⁹ Hayvan üzerinde fiilî hâkimiyete

⁹³ Kılıçoğlu (n 13) 446-447. Ödünç, saklama ve taşıma sözleşmeleri açısından ayrıca bkz: Eren (n 15) 729. Hayvanı saklama hakkı çerçevesinde veya nakil, tedavi ve eğitim gibi amaçlarla bulunduran açısından ayrıca bkz: Antalya (n 84) 372. Rehin alan ve çalan açısından ayrıca bkz: Akıntürk ve Ateş (n 92) 101.

North, sorumlu tutulmak için malik ya da en azından zilyet olmayı aramaktadır (North (n 36) 181).

⁹⁴ Reisoğlu (n 92) 188; Çetiner (n 22) 396; Eren (n 15) 729; Antalya (n 84) 372.

Bir limited şirketin hayvan bulunduran sıfatıyla sorumlu tutulduğu olayı inceleyen karara göre, “...mevcut deliller kapsamında küçük Melike’yi ısırın köpeğe davalı (...) Ltd. Şti. ’ne ait petrol istasyonunda bulunan ayrı bir kafeste bakılıp beslendiği, davalı Gökhan’ın bu köpeğin gözetimi ile zaman zaman ilgilendiği, davalı Gökhan’ın ceza soruşturmasının ilk aşamadaki samimi beyanına göre bu köpeğin olay günü yine benzin istasyonundaki kafeste bağlı bulunduğu sırada bir anda fırlayarak davacıların kızı küçük Melike’yi ısırıldığı, bu köpeğin benzin istasyonundaki kafeste yaşadığı ve zaman zaman da bu istasyonda başıboş şekilde dolaştığı anlaşılmaması karşısında davalı şirketin hayvan tutucusu sıfatına sahip olduğu ve bu yönüyle sorumlu tutulması gerektiği açıktır” (Y 3 HD, E 2015/274, K 2015/18147, T 17.11.2025, Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 10.01.2026).

⁹⁵ Y 8 CD, E 2017/15049, K 2018/3152, T 22.03.2018, Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.01.2026.

⁹⁶ Benzer yönde: North (n 36) 181.

Yargıtay 3. HD kararına göre, “...davalılardan Şükrü’ye ait köpeğin davalı Orhan’a ait bahçede bakıldığı, davalı Ufuk tarafından köpeğin başının çözüldüğü iddia edilerek, davacıların kızı Beyza’nın köpeğin saldırısına uğraması sonucu davalılar Şükrü ve Orhan ile birlikte 1998 doğumlu davalı Ufuk hakkında (olay tarihinde 12 yaşında olduğu için) velayeten babası A.. A.. hakkında tazminat davası açıldığı anlaşılmaktadır. Davalı Ufuk yönünden velayeten babası hakkında açılan davanın TMK’nun 369 vd. maddeleri gereğince Aile başkanının (Ev başkanının) sorumluluğu kapsamında bulunmaktadır” (Y 3 HD., E 2015/5997, K 2015/9084, T 20.05.2015, Yargıtay Karar Arama Erişim Tarihi: 09.01.2026).

⁹⁷ Çetiner (n 22) 395.

⁹⁸ Eren (n 15) 729.

⁹⁹ Y 4 HD, E 1995/9668, K 1996/908, T 06.02.1996, Kazancı, Erişim Tarihi: 10.01.2026. Kılıçoğlu da “Hayvan sahibinin, hayvanın bakımı ve gözetimini yardımcı kişilerine bırakmış olması kendisini sorumluluktan kurtarmaz” açıklamasını yapmış ve aynı karara da atıfta bulunmuştur: Kılıçoğlu (n 13) 449.

sahip olup, üstlendikleri bakım ve yönetim işi nedeniyle çalışan konumunda olan kişiler varsa, hayvan üzerinde aynî veya kişisel hak sahibi olanların adam çalıştıran sıfatıyla (TBK m 66), hayvan bulunduran ile müteselsilen sorumlu olacağı doktrinde kabul edilmiştir.¹⁰⁰ “*Adam çalıştıran, çalışanını seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz*” (TBK m 66, f 2).

3. Hayvanın Hareketi ile Meydana Gelen Zarar Arasında Uygun İlliyet Bağının Bulunması

Zarar, hayvanın hareketinden kaynaklandığında illiyet bağı koşulu sağlanmış olur. İlliyet bağı ile ilgili teoriler vardır.¹⁰¹ Şart teorisine göre zararların tamamı, tüm fiillerin sonucudur. Türk hukukunda da hâkim olan teori¹⁰² uygun illiyet teorisinde ise, sorumluluğun doğması için zarara neden olan fiil belirlenmelidir. Zarara yol açan fiilin tespitinde, olayın gidişatına en uygunu dikkate alınmalıdır¹⁰³.

Hayvan bulunduran, illiyet bağını kesen sebeplere dayanarak sorumluluktan kurtulabilir¹⁰⁴. Bu sebepler, mücbir sebep, zarar görenin ağır kusuru ve üçüncü kişinin ağır kusurudur.¹⁰⁵ Zararın doğmaması için gereken önlemlere ilişkin karar almak amacıyla da dâva açılması mümkündür.¹⁰⁶ Tehlike arz eden köpek ırklarından Pitbull saldırısını konu alan bir kararında Yargıtay 3. HD, zarar görenin kapıyı açarak bahçeye girmesini ve saldırının bunun üzerine gerçekleşmiş olmasını illiyet bağını kesen bir sebep olarak değerlendirmemiştir.¹⁰⁷

¹⁰⁰ Çetiner (n 22) 395-396.

¹⁰¹ Kılıçoğlu (n 13) 406 vd, 449; Eren (n 15) 728. İlliyet teorileri için ayrıca bkz: Eren (n 15) 615 vd.

¹⁰² Eren (n 15) 617.

¹⁰³ Kılıçoğlu (n 13) 407; Eren (n 15) 617.

¹⁰⁴ “Hayvan idare edenin sorumluluğu kusura dayanmayıp, tıpkı adam çalıştıranın sorumluluğunda olduğu gibi bir sebep sorumluluğudur(...)"kurtuluş beyyinesi"ni kanıtlayabildiği takdirde sorumluluktan kurtulabilir. ... Zarar görenin, zararın doğumuna veya çoğalmasına birlikte sebep olması halinde ise, hayvan idare edenin sorumluluk derecesi, zarar görenin kusurunun şekli ve derecesine göre ya azaltılır, ya da tamamen ortadan kalkar” Y 4 HD, T 6.2.1996, E 1995/9668, K 1996/908 (Yargıtay Kararları Dergisi (Mayıs 1996) 22 [5] 713, <http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/dergi/Mayis1996/Mayis1996/assets/basic-html/page25.html> Erişim Tarihi: 28.03.2015.

¹⁰⁵ Kılıçoğlu (n 13) 412; Bolat (n 33) 93. “Uygun nedensellik bağını kesen nedenler mücbir sebep, zarar görenin kusuru ve üçüncü şahsın kusurudur” (Kaleli (n 85) 523).

¹⁰⁶ Mustafa Reşit Belgesay, ‘Türkiye Temyiz Mahkemesi ve İsviçre Federal Mahkemesi Kararlarının Analizi’ (1941) 7 [4] İstanbul Hukuk Mecmuası 850, 854, <<https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/6EF6FDCA79634184922E039418F7E847>> Erişim Tarihi: 08.12.2026.

¹⁰⁷ “Somut olayda; davalının evinin bahçesinde serbest bıraktığı köpeklerin, arkadaşlarıyla bahçeye giren davacı ...'ya saldırdığı ve yaralanmasına sebebiyet verdiği dosya kapsamında sabittir. (...) Davalı, (...) kusursuz sorumlu olup, mutad özeni göstermiş olması sorumluluktan kurtulması için yeterli değildir. Davalının, bakımını üstlendiği hayvanların cinsi ve başkalarına verecekleri tehlike gözetildiğinde, zincir ve tasma gibi

4. Hayvan Bulunduranın Kurtuluş Kanıtı Getirememiş Olması

Hayvan bulunduranın sorumluluğu, olağan sebep sorumluluğudur. Hayvan bulunduran, objektif özen borcunu yerine getirdiğini ispatlayarak sorumlu tutulmaktan kurtulabilir.¹⁰⁸ TBK m 67/ f 2 uyarınca, hayvan bulunduran, zararın önüne geçmek için gereken özeni gösterdiğini ispat ettiği takdirde sorumlu tutulmaz. Hükmün gerekçesinde, 818 sayılı Borçlar Kanunu ile 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun konuya ilişkin kurtuluş kanıtı ile ilgili düzenlemeleri arasındaki önemli bir farka yer verilmiştir: “818 sayılı Borçlar Kanununun 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında, ayrı bir kurtuluş kanıtı olarak düzenlenmiş görünen ‘yahut bu dikkat ve itinada bulunmuş olsa bile zararın vukuuna mâni olamayacağını ispat etmedikçe tazmine mecburdur.’ şeklindeki hüküm, nedensellik bağının kesilmesi ile ilgili olduğu göz önünde tutularak, madde metnine alınmamıştır”.¹⁰⁹

Özenle gözetim, hayvanın cinsine ve özellikle de huyuna göre belirlenir.¹¹⁰ Hayvanın yaşı, psikolojisi, tehlike düzeyi, varsa engel durumu ve içinde bulunduğu çevre gibi durumlar,

gerekli önlemleri almadan çevre güvenliği bakımından tehlike oluşturduğu için yasaklı köpek ırklarından olan pitbull cinsi köpeği bahçede serbestçe dolaşmalarına izin vermesi, özen ve gözetim yükümlülüğünün ihlali niteliğindedir. Olay tarihinde 11 yaşında olan davacı ...'nın, duvarla çevrili bulunan bahçeye (...) kilitli olmayan kapıyı açarak arkadaşlarıyla girmiş olması, davalının sorumluluğunun niteliği itibarıyla başlı başına illiyet bağıni kesecek boyutta bir hareket olarak kabul edilemez” (Y 3. HD, E 2024/2202, K 2025/3046, T 26.05.2025, Kazancı, Erişim Tarihi: 11.01.2026).

¹⁰⁸ Madde gerekçesi uyarınca. North’a göre, hayvan bulunduranın sorumlu tutulabilmesi için köpeğinin tehlike arz ettiğini bildiğinin ispat edilmesi gerekmediği gibi, bilmediğinin ispatı da sorumluluktan kurtulmasını sağlamaz (North (n 36) 182).

¹⁰⁹ 818 sayılı Borçlar Kanunu metni için Gökhan Antalya, *Sunuşlu Genel ve Madde Gerekçeli Adalet Komisyonu Raporu ve TBMM. Tutanakları ile Kaynak ve İlgili Kanun Maddesi, YİBK. ve BGE. Atıflı 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu* (1. bs Beta Basım Yayım Dağıtım 2011) kitabı kullanılmıştır.

“...Olayımızda, davalı hayvan sahiplerinin köpeklerini başı boş bıraktıkları ve köpeklerin davacıya ait tavuk çiftliğine girip tavukları kümes içinde boğduğu ve diğer tavuklara da zarar verdiği gerçekleştiğine göre, davalıların, hayvanları üzerinde gerekli özen ve gözetim ödevlerini göstermemiş bulundukları açıkça anlaşılmaktadır. Esasen davalılar bu konuda gerekli özeni göstermiş olsalar dahi zarara engel olamayacaklarını da ispatlayamamışlardır...” Y 4 HD, T 18.3.1980, E 1980/2696, K 1980/3507, Yargıtay Kararları Dergisi (Aralık 1980) 6 [12] 1600-1601, <<http://www.yargitaycb.gov.tr/belgeler/site/dergi/Aralik1980/Aralik1980/assets/basic-html/page18.html>> Erişim Tarihi: 27.03.2015.

¹¹⁰ Y 4 HD, E 1993/1081, K 1993/13614, T 25.11.1993 (Yargıtay Kararları Dergisi (Nisan 1994) 20 [4] 562, <<http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/dergi/Nisan1994/Nisan1994/assets/basic-html/page50.html>> Erişim Tarihi: 27.03.2015. Benzer yönde: Fırat Korkmaz ve Fatma İrem Şahin, ‘Hayvan Bulunduranın Sorumluluğunda Kurtuluş Kanıtının Değerlendirilmesi’ (2025) 74 [1] Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 443, 475-476 <<https://dergipark.org.tr/en/pub/auhfd/article/1528186>> Erişim Tarihi: 05.01.2026.

“...Gerçi olay sırasında barın kapalı olduğu ve buna rağmen davacının bara girmek istediği anlaşılmakta ise de; bahçe kapısının açık olması ve saldırgan bir köpeğin kapısı açık bara bırakılması bakıcının özensizliğini (kusurunu) gösterir...” (Y 4 HD, E 1995/9668, K 1996/908, T 6.2.1996, Yargıtay Kararları Dergisi (Mayıs

özenin derecesinin belirlenmesinde dikkate alınır.¹¹¹ Bazı durumlarda gösterilmesi gereken özenin ölçüsünü sözleşme belirler. İçinde bulunulan ortam bir köpek parkı olabilir ve bu parkta köpeklerin sahipleri, eğitmenler ve üçüncü kişiler, köpekler ile birlikte bulunuyor olabilir. Bu tür durumlarda olası uyuşmazlıkların önüne geçilmesi için tarafların yükümlülükleri, ortamın kuralları ve sorumluluklar konularında önceden bir sözleşme yapılmasında fayda vardır.¹¹² Bazen alınması gereken tedbirler ve uyulması gereken yasaklar mevzuatta açıkça belirtilir. HKK Geçici Madde 3, 14 Temmuz 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu tarihe kadar tehlike arz eden türleri sahiplenmiş olanlardan, maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde kısırlaştıran ve hayvanın kısırlaştırıldığını gösterir belgeyle birlikte Bakanlığa başvurup kayıt yaptıranlar, aynı maddenin birinci fıkrası ile 28'inci maddenin birinci fıkrasının (j) bendinde öngörülmüş idarî yaptırımlardan muaf tutulmuşlardır. Kısırlaştırma için, 14 Temmuz 2021 tarihinden evvel gebe kalmış hayvanların doğumunun gerçekleşmesi ve yavrularının dört aylık olması beklenmiştir (HKK Geçici Madde 3/ f 2). Kısırlaştırılmış ve kayıtlı bu hayvanlar gezdirilirken, söz konusu belgelerin de yanında taşınması, hayvana mutlaka ağızlık ve tasma takılmış olması anılan maddenin üçüncü fıkrasının öngördüğü bir zorunluluktur. Söz konusu türlerin kalabalık yerlere, çocuk oyun alanlarına ve parklara sokulması ise yine aynı hüküm uyarınca yasaklanmıştır. Aykırılığı durumu için idarî para cezası, tekrarı için ise yine para cezası ve hayvanın bakımevine götürüleceği öngörülmüştür (HKK Geçici Madde 3/ f 3).

Hayvanları Koruma Kanunu'nda ve Genelge'de, tehlike arz eden hayvanların çocuk oyun alanlarına ve parklara sokulması yasaklanmıştır, zira bu alanlarda serbest bırakılan bu tür hayvanların saldırıları olmuştur.¹¹³ Mevzuatta tehlike arz eden hayvan olarak nitelendirilmiş türlerden birini sahiplenmiş ve/veya bulunduran kişinin, hayvanın bu vasfını ve uyması gereken kuralları ve yasakları bildiği ya da en azından bilmesi gerektiği kabul edilir.¹¹⁴

Kanaatimizce, mevzuat gereği tehlike arz ettiği bilinen ya da bilinmesi gereken

1996) 22 [5] 714, <<http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/dergi/Mayis1996/Mayis1996/assets/basic-html/page25.html>> Erişim Tarihi: 27.03.2015.

¹¹¹ Korkmaz ve Şahin (n 110) 475-476.

¹¹² İsviçre Federal Mahkemesi'nin konu ile ilgili bir kararı için bkz: Kerem Öz (Çeviren), 'İsviçre Federal Mahkemesi I. Hukuk Dairesi'nin Hayvan Bulunduranın Hukukî Sorumluluğuna İlişkin Güncel Bir Kararı', Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (2019) 7 [4] 395, 401 vd <Jurix> Erişim Tarihi: 21.01.2026.

¹¹³ "Davacılar vekili dava dilekçesinde, 12.06.2010 olay tarihinde davacıların 4 yaşındaki kızları Beyza'nın parkta oyun oynadığı sırada davalılardan Şükrü'ye ait olan ve diğer davalı Orhan'ın evinde bakılan Terier Pitbull köpeğin, davalı 1998 doğumlu Ufuk tarafından serbest bırakılması sonucu Beyza'nın yüzünü ısırıldığını, kalıcı iz kaldığını belirt..."mişlerdir (Yargıtay 3 HD, E 2015/5997, K 2015/9084, T 20.05.2015, Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.01.2026).

¹¹⁴ Benzer yönde bkz: Y 8 CD, E 2017/15049, K 2018/3152, T 22.03.2018, Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.01.2026.

hayvanları bulunduranlara, söz konusu hayvan tehlike arz eden bir tür olmasaydı dahi aynı koşullar altında benzer bir zararın meydana gelebileceği anlaşılmadıkça veya ispat edilemedikçe kurtuluş kanıtı ileri sürme imkânı tanınmamalıdır. Hayvanları Koruma Kanunu'nda ve Genelge'de öngörülen yasak ve tedbirlerin, uyulduğunda hayvan bulunduranı sorumluluktan kurtarması için değil, toplumu korumak amacıyla konulduğu düşüncesindeyiz. Doktrinde de tehlike arz eden hayvanları bulunduranların sorumluluktan kurtulma imkânlarının daraltılması, bu tür hayvanlarla ilgili olarak söz konusu Kanun'da öngörülen yaptırımlara tâbi tutulmayı gerektirecek ihlalleri gerçekleştirenlerin ise objektif özen yükümlülüklerini yerine getirdiklerini ispat ederek sorumluluktan kurtulma imkânlarının kullanılamayacağı görüşü ileri sürülmüştür.¹¹⁵ Pitbull saldırısını konu alan bir Yargıtay kararında, tehlike arz eden köpek ev bahçesinde tasmasız gezmektedir. Bahçe kapısı kilitli değildir. Hayvan bulunduranın olağan düzeyde özen göstermiş olması, sorumluluktan kurtulması için yeterli görülmemiştir.¹¹⁶

HKK'da tehlike arz eden hayvanlar için öngörülen yasaklar, tedbirler ve prosedürler, hayvanı bulunduranın gerekli dikkat ve özeni gösterme kriterleri değildir. Söz konusu zorunluluklar, anılan Kanun kapsamında idarî yaptırıma tâbi tutulmamak için öngörülen koşullardır.

D. Hayvan Bulunduranın Sorumluluğunun Hüküm ve Sonuçları

“Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması”, Türk Ceza Kanunu kapsamında da suçtur. TCK m 177 uyarınca, “Gözetimi altında bulunan hayvanı başkalarının hayatı veya sağlığı bakımından tehlikeli olabilecek şekilde serbest bırakan veya bunların kontrol altına alınmasında ihmâl gösteren kişi, altı aya kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır”.

Hayvanları Koruma Kanunu'nda ve Genelge'de kullanılan tehlike arz eden hayvanlar teriminin karşılık geldiği türler açıkça belirtilmiştir. Bu düzenlemelerde tehlike arz eden hayvanlar için öngörülen prosedürler, tedbirler ve yasaklar, türleri açıkça belirtilenler içindir. Ancak bu durum, düzenlemelerde türü zikredilmemiş olan hayvanların tehlike arz etmeyeceği anlamına gelmemektedir. Yargıtay 2. CD'nin kangal köpeği için de bu ifadeyi kullandığı

¹¹⁵ Atilla Kasap, ‘Güncel Gelişmeler Işığında Hayvan Bulunduranın Sorumluluğunda Objektif Özen Yükümlülüğünün Tayinine İlişkin Öneriler’ (Kasım 2022) 17 [195] Terazi Hukuk Dergisi 131, 141, Jurix, Erişim tarihi: 10.01.2026.

¹¹⁶ *“Davalı, yukarıda açıklanan yasal düzenleme gereğince kusursuz sorumlu olup, mutad özeni göstermiş olması sorumluluktan kurtulması için yeterli değildir. Davalının, bakımını üstlendiği hayvanların cinsi ve başkalarına verecekleri tehlike gözetildiğinde, zincir ve tasma gibi gerekli önlemleri almadan çevre güvenliği bakımından tehlike oluşturduğu için yasaklı köpek ırklarından olan pitbull cinsi köpeği bahçede serbestçe dolaşmalarına izin vermesi, özen ve gözetim yükümlülüğünün ihlali niteliğindedir”* (Y 3 HD, E 2024/2202, K 2025/3046, T 26.05.2025, Kazancı, Erişim Tarihi: 11.01.2026).

görülmektedir.¹¹⁷ Kangal'ın kararda bu şekilde nitelendirilmesi somut olayda sorumluluğun tespiti açısından etki yaratacak olup, Kangal'ı tehlike arz eden hayvan kategorisine sokmayacaktır.

1. Hayvan Bulunduranın Giderim Yükümlülüğü

Hayvan bulunduran kurtuluş kanıtı getirmediği takdirde, sorumluluğun diğer koşulları da somut olayda varsa, zarara uğrayanın zararını gidermekle yükümlü olur. Kendisinden zararın giderimini istemek için kusurunun bulunması gerekmez, ancak kusurunun bulunması durumunda da sorumluluğunun kusurunun bulunmadığı durumla aynı olması beklenemez. Kusursuz sorumluluk hallerinde, sorumlu kişinin kusuru varsa buna munzam kusur denir. Bu kusur, tazminatın miktarının belirlenmesinde dikkate alınır. Sorumlu kişinin munzam kusurunun olması kurtuluş kanıtı getirmesine, tazminatta indirim talep etmesine engel teşkil eder.¹¹⁸

Kişinin köpeği korkutması üzerine köpek sinirlendiği için kendisini ısırılmışsa zarar görenin kusuru vardır. Sahibinin de köpeğinin özelliklerini ve mevsimsel etkileri dikkate alarak eğitmesi ve yeterli güce sahip değilse, gerektiğinde müdahalede bulunabilecek bir kişi yardımıyla köpeğini gezdirmesi gerekir. Aksi halde hayvan bulunduran sıfatıyla sorumlu tutulurken munzam kusuru nedeniyle illiyet bağıını kesen sebeplere dayanarak sorumluluktan kurtulamaz ve tazminatın belirlenmesinde munzam kusuru da göz önünde bulundurulur.¹¹⁹

Hayvanın neden olduğu zarar manevî mahiyette ise manevî tazminat (TBK m 58), maddî mahiyette ise maddî tazminat talebinde bulunulabilir.¹²⁰ Manevî zarar, zarar görenin iradesi bulunmaksızın kişilik değerlerinde gerçekleşen eksilmedir.¹²¹ Hayvan, zarar görenin beden bütünlüğünü zedelerse TBK m 56 uygulama alanı bulur: Hâkim, somut olayı değerlendirerek uygun miktarda manevî tazminatın zarar görene ödenmesine hükmedebilir. Zarar görenin ağır bedensel zarara uğraması veya ölmesi hâlinde, yakınlarına da manevî

¹¹⁷ Kangal'ın tehlike arz ettiği belirtilen kararda “Şüphelinin kangal cinsi tehlike arz eden köpeklerinin tasmaını çıkartmak suretiyle başı boş bırakması neticesinde müştekinin köpeğinin öldürülmesi ile sonuçlanan eylemin, hayvanı tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakma ve mala zarar verme suçlarını oluşturacağı...” belirtilmiştir. (Y 2 CD, E 2021/15479, K 2021/19049, T 10.11.2021, Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 09.01.2026).

¹¹⁸ Kılıçoğlu (n 13) 428; Köroğlu (n 43) 224. Munzam kusurun, tazminatta indirime etkisi için ayrıca bkz: Oğuzman ve Öz (n 76) 167.

¹¹⁹ Y 3 HD, E 2019/4263, K 2019/9309, T 26.11.2019, Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 10.01.2026.

¹²⁰ Benzer yönde: Serap Helvacı ve Fulya Erlüle, *Medeni Hukuk (Medeni Hukuka Giriş, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku)* (3. bs Legal Yayıncılık 2014) 97 vd; Mustafa Dural ve Tufan Öğüz, *Türk Özel Hukuku, C. 2: Kişiler Hukuku* (15. bs Filiz Kitabevi 2014) 152 vd.

¹²¹ Eren (n 15) 607.

tazminat ödenmesine hükmolunabilir (TBK m 56).¹²²

2. Hayvan Bulunduranın Rücu Hakkı

Zarara sebebiyet veren hayvanın, başka bir kişi ya da başkasının hayvanı tarafından ürkütülmesi, hayvan bulundurana, doğan zararı tazmin ettikten sonra TBK m 67/ f 3'e istinaden bu kişilere rücu imkânı sağlayacaktır. Bu noktada rücu ile kurtuluş kanıtı birbirinden ayrılmaktadır.¹²³ Doktrinde, bu hüküm olmasaydı da TBK m 62 ile aynı sonuca ulaşılabileceği görüşü bulunmaktadır.¹²⁴ 818 sayılı BK m 51'in, TBK m 62'de içerik itibarıyla değişmesi nedeniyle munzam kusur hâlinde de rücuun mümkün olabileceği ifade edilmiştir.¹²⁵ Ancak bir başka görüşe göre munzam kusur, rücu imkânına etki edebilir.¹²⁶ Hayvan bulunduranın rücu edeceği kişinin kusurunun bulunması gerekir. Ayırt etme gücüne sahip olmayan bir kişiye rücu edilemez.¹²⁷

TBK m 62/ f 2 uyarınca, müteselsil sorumlulukta sorumlulardan biri, tazminatın üzerine düşen kısmından fazlasını ödemişse fazlalık için diğer sorumlulara rücu etme hakkına sahiptir. Fazla ödemede bulunan, zarar görenin haklarına halef olur. Doktrinde, müteselsil borçluluğa ilişkin hükümlerin (TBK m 167-168) de aynı hakları tanımakta olduğu ifade edilmiştir.¹²⁸

3. Zarara Uğrayan Taşınmaz Zilyedinin Alıkoyma Hakkı

Alıkoyma ve etkisiz hâle getirme hakları hayvanın, taşınmazı üzerinde zarara sebebiyet verdiği, taşınmazın zilyedinin sahip olduğu haklardır. TBK'nın ilgili maddesinin gerekçesinde hayvanın, taşınmaz üzerinde verebileceği zararlara açıklık getirilmiştir: Bu zararlar, bitkiler, diğer hayvanlar, ürünler, geçici ya da sabit yapı eserleri ve insanlara verilen zararlardır. Zararların kapsamının geniş tutulduğu görülmektedir. *“Bir kişinin hayvanı, başkasının taşınmazı üzerinde bir zarar verdiği takdirde, taşınmazın zilyedi, o hayvanı yakalayabilir,*

¹²² Manevî tazminat isteminin olduğu bir Yargıtay kararına göre, *“...davacıların 4 yaşındaki kızları Beyza'nın parkta oyun oynadığı sırada davalılardan Şükrü'ye ait olan ve diğer davalı Orhan'ın evinde bakılan Terier Pitbull köpeğin, davalı 1998 doğumlu Ufuk tarafından serbest bırakılması sonucu Beyza'nın yüzünü ısırıldığını, kalıcı iz kaldığını belirterek, davacı anne ve baba için ayrı ayrı 20.000'er TL, Beyza için 60.000 TL olmak üzere toplam 100.000 TL manevi tazminatın davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsilini talep etmiştir”* (Yargıtay 3 HD, E 2015/5997, K 2015/9084, T 20.05.2015, Yargıtay Karar Arama, Karar Tarihi: 09.01.2026).

¹²³ Tandoğan (n 29) 133.

¹²⁴ Tandoğan (n 29) 134. *Tandoğan*, eserinde *“...BK md. 56 f. II konulmamış olsaydı da aynı sonucu BK md. 51'den çıkarmak mümkün olurdu”* ifadesini kullanmıştır. Tarafımızca, BK m 51'in TBK'daki karşılığı m 62 olması sebebiyle güncel kanun maddesi kullanılmıştır.

¹²⁵ Kılıçoğlu (n 13) 428.

¹²⁶ Oğuzman ve Öz (n 76) 167.

¹²⁷ Belgesay (n 106) 854.

¹²⁸ Leyla Müjde Kurt, ‘Haksız Fiil Sonucu Oluşan Zarardan Birden Çok Kişinin Sorumlu Olduğu Hallerde Rücu Talebinin Tâbi Olduğu Zamanaşımı’ (Temmuz 2011) 24 [95] Türkiye Barolar Birliği Dergisi 135, 151 dn 56, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2011-95-721> Erişim Tarihi: 30.03.2015.

zararı giderilinceye kadar alıkoyabilir; hatta durum ve koşullar haklı gösteriyorsa hayvanı diğer yollarla etkisiz hâle getirebilir” (TBK m 68/ f 1). Alıkoyma hakkı, paraya çevirme hakkı vermez.¹²⁹

6098 sayılı TBK m 68/ f 1, ilk bakışta 818 sayılı BK m 57’de, taşınmaz zilyedine tanınan, hayvanı öldürme hakkını kaldırmış, yerine hayvanı etkisiz hâle getirme hakkı tanımış gibi görünse de madde gerekçesinde yer alan “...somut olaydaki durum ve koşullar haklı gösteriyorsa, taşınmazın zilyedinin, söz konusu hayvanı öldürme hakkına da sahip olduğu kabul edilmektedir” ifadesiyle birlikte değerlendirildiğinde, TBK m. 68/ f 1’in, taşınmaz zilyedine “son çare” olarak öldürme hakkı tanıdığı,¹³⁰ başka etkisiz hâle getirme yöntemlerinin de bulunduğunu akıllara getirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır.¹³¹ Adalet Komisyonu Raporu’nda, “... ‘öldürülebilir’ ibaresi, hayvan haklarına yönelik hassasiyet nedeniyle ‘diğer yollarla etkisiz hâle getirilebilir’ şeklinde değiştirilmiş...” olduğu belirtilmiştir.¹³² Beyanname, hayvanın öldürülmesi gerektiği durumlar için, bu işlemin bir anda, acısız ve korku yaratmadan olması gerektiğinin üzerinde durmuştur.¹³³

TBK m 68/ f 1’de kendisine tanınan haklardan birini kullanan taşınmaz zilyedi, durum hakkında derhâl hayvanın sahibini bilgilendirmek, sahibini bilmiyorsa bulmak için gerekli girişimlerde (örneğin, kolluk güçlerine haber vermek gibi¹³⁴) bulunmak zorundadır (TBK m 68/ f 2).

III. HAYVAN SAHİPLENENİN, HAYVANLARI KORUMA KANUNU ÇERÇEVESİNDE SORUMLULUĞU

A. Sorumluluğun Yasal Dayanağı

Kural olarak, Bakanlık tarafından tehlike arz ettiği belirlenen hayvanları sahiplenmek yasaktır (HKK m 14/ b (I)). Ancak, HKK’nın Geçici 3’üncü maddesinin birinci fıkrası

¹²⁹ Reisoğlu (n 70) 78.

¹³⁰ Kılıçoğlu (n 13) 453. Benzer yönde: Oğuzman ve Öz (n 76) 171; Keskin Orhan (n 85) 119.

¹³¹ “...Kişinin, taşınmazına giren ve zarar veren hayvanları, Borçlar Kanununun 57. maddesinde öngörülen diğer hakları kullanması olanaklı iken, o yola gitmeyerek hakkın kötüye kullanılması sayılacak bir şekilde hayvanları zehirleyerek öldürmesi, kişiyi hukuksal sorumluluktan kurtaramaz. (Yargıtay 3. HD, 25. 01.1990 tarih, Esas 3645, Karar 360)” (Deniz Tavşancıl Kalafatoğlu, ‘Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu ve Hayvan Hakları’ Prof. Dr. İsmet Sungurbey’e Armağan, Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları II (1. bs, İstanbul Barosu Yayınları, Ekim 2014) 137, 140, <<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/kitaplar/doc/sungurbey20142.pdf>> Erişim Tarihi: 13.01.2026).

¹³² Adalet Komisyonu Raporu için bkz: Cevdet Yavuz (Hazırlayanlar: Cevdet Yavuz, Fulya Erlüle ve İpek Sağlam), *Türk Medeni Hukuku ve Türk Borçlar Hukuku Mevzuatı (Gerekçeler İşlenmiş – Açıklamalı - Notlu)* (12. bs Beta Yayıncılık 2014).

¹³³ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı (n 41) 1.

¹³⁴ Madde gerekçesi uyarınca.

kapsamındaki hayvanları bu madde yürürlüğe girene kadar sahiplenmiş olanlar (HKK Geçici Madde 3/ f 2) ile hukuka aykırı şekilde sahiplenilenler bu hayvanın verdiği zararlardan sorumlu olurlar.

Hayvan sahiplenenin sorumluluğu,¹³⁵ HKK m 5/ f 2’de hususî olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme, hayvan bulunduranın sorumluluğu kapsamında tazmin edilemeyecek birtakım zararlar ve hatta zarar boyutuna gelmemiş rahatsızlıklar için sorumlu belirlemiş ve gerektiği gibi tedbir alınmamasından kaynaklı zararları giderim imkânı sunmuş olması nedeniyle önemlidir. Doktrinde, köpeğin site bahçesinde gezerken çöpleri devirmesi, havlayarak bebeği uyandırması ve küçük çocukları korkutması gibi rahatsızlıkların, TBK uyarınca giderilemeyecek olsa da HKK kapsamında tazmin edilebileceği belirtilmiştir.¹³⁶ Örneklerden de anlaşılacağı üzere, TBK’nın giderim imkânı sunmadığı zarar türleri ve rahatsızlıklar, HKK m 5 ile giderilme olanağına sahiptir. Buna karşın doktrinde, HKK m 5/ f 2 hükmünün hayvan sahipleri açısından ve hayvanların yol açacağı zararlara karşı tedbirlerin alınması için TBK m 67’nin tekrarı mahiyetinde olduğu, herhangi bir yenilik ya da istisna getirmediği yönünde de önemli bir görüş bulunmaktadır.¹³⁷

Hayvan sahiplenenin sorumluluğu, bir kusursuz sorumluluk hâlidir. Kusursuz sorumluluk hallerinden de olağan sebep sorumluluğu kapsamında değerlendirilir.¹³⁸

B. Sorumluluğun Koşulları

Bir hayvanı sahiplenene, hayvanın barınma, türüne ve üreme yöntemine uygun etolojik gereksinimlerini sağlama, sağlığına özen gösterme, insan, hayvan ve çevre sağlığı için gereken tüm önlemleri alma yükümlülüğü altındadır (HKK m 5/ f 1). HKK m 5/ f 2’de hayvanı sahiplenenin sorumluluğu ele alındığına göre, sorumluluğun kapsamına giren hayvan sahipli bir hayvan olmalıdır. HKK m 3/ b (j)’de “*Sahipli hayvan: Bir kişi, kuruluş, kurum ya da tüzel kişilik tarafından sahiplenilen, bakımı, aşıları, periyodik sağlık kontrolleri yapılan ve Bakanlık veri tabanına kaydedilen ev hayvanlarını*” ifade ettiği belirtilerek tanımlanmıştır. Aynı madde içerisinde, ev hayvanının “...Gerçek veya tüzel kişiler tarafından özellikle evde, iş yerlerinde ya da arazisinde özel ilgi ve refakat amacıyla muhafaza edilen, bakımı ve sorumluluğu

¹³⁵ Antalya, HKK m 5/ f 2’deki düzenlemeyi “Hayvanı Sahiplenenin Sorumluluğu” başlığı altında ele almıştır: Antalya (n 84) 383 vd. Antalya, hayvan sahiplenenin sorumluluğunun şartlarını, “A. Sorumluluğu Doğuran Olgu: Sahipli Hayvanın Çevre Kirliliğine veya İnsana Zarar ve Rahatsızlık Vermesi 1. Sahipli Hayvanın Fiili (...) 2. Hayvanın Zarar (veya Rahatsızlık) Vermesi (...) 3. Hayvanın Fiili ile Zarar (veya Rahatsızlık) Arasında Nedensellik Bağı Bulunması (...) B. Kurtuluş Kanıtı: Hayvan Sahibinin Zamanında Yeterli Önleyici Tedbirleri Alması” ve alt başlıkları altında incelemiştir: Antalya (n 84) 385.

¹³⁶ Korkmaz ve Şahin (n 110) 472.

¹³⁷ Oğuzman ve Öz (n 76) 157.

¹³⁸ Antalya (n 84) 384.

sahiplerince üstlenilen her türlü hayvanı” ifade ettiği hükme bağlanmıştır (HKK m 3/ b (1)). Bu nedenle ev hayvanı teriminin içerisinde “ev” kelimesinin geçmesi nedeniyle muhafazasının evde yapılması gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır.

Tehlike arz eden hayvanın aşılarının yapılmadığı, Hayvanları Koruma Kanunu’nda öngörülen kayıt prosedürlerinin gerçekleştirilmediği anlaşılır ve bu durum çevredekileri rahatsız ederse anılan durumun HKK m 5 kapsamında değerlendirilmesi ve ilâveten HKK m 28/ b (b) uyarınca idarî para cezası verilmesi mümkün görülmelidir.¹³⁹ HKK m 5/ f 2’nin uygulama alanını, tedbirlerin gereği gibi alınmaması nedeniyle ortaya çıkan zarar ve rahatsızlıklar oluşturmaktadır. Ortaya çıkan zararların tazmininin dayanağı HKK m 5/ f 2’dir. Ayrıca, HKK m. 5/ f 1-2’de öngörülen hayvanların sahiplenilmesi ve bakımı ile ilgili yasak ve yükümlülöklere uymayan ve gereken önlemleri almayanlar için HKK m 28/b (b)’de idarî para cezası öngörülmüştür.

Hayvanı sahiplenene, çevrenin kirlenmesini, insanların zarara uğramalarını ve rahatsızlık duymalarını önleyen tedbirler almakla yükümlüdür. Zamanında ve yeterli seviyede tedbir almazsa, bu nedenle ortaya çıkan zarardan sorumlu olur (HKK m 5/ f 2). O halde, anılan tedbirleri vaktinde ve yeterli seviyede aldığını ispat ederek zararı tazmin etmekten kurtulabilir. Hayvan zarara sebebiyet vermemiş, ancak rahatsızlık vermişse HKK m 5/ f 2, diğer koşulların da varlığı hâlinde uygulama alanı bulur. Hayvanın çıkardığı koku ve gürültü TBK m 67 kapsamına girmez. Koşulları varsa, taşınmaz malikinin sorumluluğu (TMK m 730) da uygulama alanı bulabilir.¹⁴⁰

¹³⁹ “Dava; 5199 sayılı Hayvan Haklarını Koruma Kanunu’na aykırılık eylemi nedeni ile idari para cezasına itiraza ilişkindir. Muterizin ikamet ettiği evin bahçesinde bulunan kedi, köpek ve ördekler ile ilgili hakkında 5199 Sayılı Kanun gereğince idari yaptırım uygulanmış ise de; muterizin başvuru dilekçesinde, evinin bahçesinin kafes tellerle çevrili olduğunu ve bakımını üstlendiği hayvanların karnelerinin bulunduğunu ve düzenli aşılarının yapıldığını belirtmesi karşısında ilgili yerlerden söz konusu hayvanların karnelerinin bulunup bulunmadığının tespiti ile sonucuna göre kabahatlinin hukuki durumunun tayin ve tespitinin gerektiğinin gözetilmemesi isabetsizdir. 5199 Sayılı Kanun’un 5. maddesine aykırılık halinde hayvan başına idari yaptırım uygulanacağını belirtildiği, somut olayda muterize uygulanan idari yaptırımın dayanağı olan tutanakta, bahçede bulunan hayvanların gözleme dayalı olarak sayıldığı, bu hali ile hayvan sayısının denetime elverişli olacak şekilde tespit edilmediğinin gözetilmemesi kanun yararına bozulmalıdır” (Y 19 CD, E 2016/3301, K 2017/6281, T 03.07.2017, Kazancı, Erişim Tarihi: 12.01.2026).

¹⁴⁰ Eren (n 15) 731. Tandoğan da varlığıyla (kokusuyla, gürültüsüyle vb) rahatsızlık veren hayvanların söz konusu olduğu durumlar için 743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi’nin 656’ncı ve 661’inci maddelerinin uygulama alanı bulacağını ifade etmiştir (Tandoğan (n 29) 131). 743 sayılı Kanun m 656’nın TMK’daki karşılığı m 730, m 661’in ise TMK’daki karşılığı ise komşu hakkının kullanma biçimini düzenleyen m 737’dir.

Yargıtay 14. HD’nin bir kararına göre, “...Davacılar vekili, müvekkillerinin evlerinin yakınında davalılar tarafından küçükbaş ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği yapıldığını, hayvanların beslenmesi için davalılarca getirilen slajların bahçelerinde açık alanda bırakmasından, tezek yakılmasından, hayvanların ve gübrelerin kokuları ile hayvanların çıkarmış olduğu seslerden rahatsız olduklarını belirterek komşuluk hukukuna aykırı davranışın giderilmesini istemişlerdir (...) kokunun ve zararın davalılara ait ahır kapatılmadan ve hayvanlar

SONUÇ

Hayvan bulunduranın sorumluluğu, bir kusursuz sorumluluk hâli olarak Türk Borçlar Kanunu'nda özen sorumluluğu kapsamında düzenlenmiştir. Dikkat ve özenin ölçüsünü, somut olayın özellikleri belirler. Hayvan bulunduranın sorumluluğunda da her hayvan, hatta hayvandan kasıt köpek ise her köpek için gösterilmesi gereken dikkat, özen ve denetimin aynı olması beklenemez. Tehlike arz ettiği tespit edilen köpek ırkları için daha ağır bir özen yükümlülüğü, ciddi bir eğitim, resmî mercilere denetimde kolaylık sağlayacak daha detaylı kayıt ve takip prosedürleri belirlenmelidir.

Çalışmada, tehlike arz ettiği belirlenen köpek ırkları açısından hayvan bulunduranın hukukî sorumluluğu konusu incelenmiştir. Doktrinde yıllardır tartışılan hayvanın hukukî niteliğine çalışmada yer verilmesinin sebebi, hayvan haklarına yaklaşımı doğrudan etkiliyor olmasıdır. Bir diğer sebebi ise, herhangi bir köpek ırkına göre, tehlike arz ettiği belirlenen köpek ırklarını bulunduranların daha fazla ve ırkın gerektirdiği dikkat ve özeni göstermesi gerekliliğine yer verirken bu köpeklerin de hayvanlara tanınan temel haklara sahip olmalarının desteklenmesi düşüncesinde olmamızdır. Buna karşın, hakkında çeşitli yasakların ve prosedürlerin öngörülmüş olduğu tehlike arz eden türler karşısında kişilerin korunmaları gerektiği ve hayvan bulunduranın, tehlike arz eden köpeğin içgüdüsel hareketi ile vermiş olduğu zarardan doğan sorumluluğundan kurtulma koşullarının mümkün olduğunca sınırlı tutulması gerektiği kanaatindeyiz. Türk hukukunda, hayvan bulunduranın sorumluluğu köpeğin ırkına göre belirlenmemiştir. Tehlikeli olduğu tespit edilen köpek ırkları, alınması gereken tedbirlerin, uyulması gereken yasakların, gerçekleştirilmesi gereken prosedürlerin tespitinde ve denetiminde önem taşır. Bunun yanında, hayvan bulunduranın sorumluluğunda “kurtuluş kanıtı” getirilip getirilemeyeceğine karar verilirken de hayvanın ırkının tehlike potansiyeli dikkate alınmalıdır. Tehlikeli ırklardan bir köpeği bulunduranlara, farklı köpek ırklarının da sıklıkla verdikleri zarar türlerinin ve gerçekleştirdikleri saldırı şekillerinin dışında kalan olaylarda, kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulma imkânı tanınmaması gerektiği düşüncesindeyiz.

Amerika'da ve Avrupa'da tehlike arz eden köpek ırklarına özgü düzenlemeler yapılmış, bu düzenlemelere eleştiriler ve öneriler getirenler de olmuştur. Türk hukukunda tehlike arz eden hayvanlara ilişkin düzenleme kanun düzeyinde olmuş, ancak düzenlemenin asıl belirleyici

bulundukları yerden uzaklaştırılmadan giderilip giderilemeyeceği, davalıların bulundukları yerde hayvancılığı sürdürüp sürdüremeyeceklerinin açıkça tespiti gerekir...” (Y 14 HD, E 2018/1846, K 2018/6494, T 09.10.2018, Erişim Tarihi: 11.01.2026, Yargıtay Karar Arama). TMK m 737, komşuluk hakkı kullanma biçimini düzenler: “Özellikle, taşınmazın durumuna, niteliğine ve yerel âdete göre komşular arasında hoş görülebilecek dereceyi aşan duman, buğu, kurum, toz, koku çıkartarak, gürültü veya sarsıntı yaparak rahatsızlık vermek yasaktır” (TMK m 737/ f 2).

kısmı geçici bir maddede yer almıştır. Bu durum, Hayvanları Koruma Kanunu ve ilgili mevzuatta öngörülen yasaklara ve prosedürlere uyulması durumunda sorunun bir süre sonra ortadan kalkacağı yönünde beklentinin olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Sorunun geçici olup olmadığı, yasakların başladığı tarihe, söz konusu köpek ırklarının yaşam süresi kadar süre eklendiğinde geçecek süreden sonra tespit edilebilecektir. Ancak bu sorunun, Amerika ve Avrupa’da da devam ettiği ve yasaklara uyulmayan durumlarla da karşılaşılacağı düşünüldüğünde, azalsa da son bulmayacağı düşüncesindeyiz. Sorun ciddi oranda azalır ve uyuşmazlıklar oldukça nadir seviyeye inerse Kanun’daki geçici maddelerle yetinilebilir. Ancak, umulduğu gibi olmazsa, hatta artış gösterirse “geçici madde” ile düzenlenmesi yeterli olmayabilir.

Köpek saldırıları için esas sorumluluk hayvanı bulundurana ait olsa da Abraham/Czerwinski’nin de ileri sürdüğü gibi, sorunun kamusal boyutu da vardır. Hayvan saldırıları herhangi bir yaralanmadan daha farklı tıbbî müdahaleleri gerektirir ve bu sebeple bu alanda uzmanlaşmış sağlık çalışanlarının olması büyük önem arz etmektedir. Zira bu ırklar sıklıkla yaşlılara, orta yaşlılara, özellikle de çocuklara yönelmekte, boyun ve baş bölgelerini hedef almakta ve kendilerine özgü bir ısırma biçimiyle saldırmaktadır. Bu saldırılar, ölümcül yaralanmalara sebebiyet vermektedir. Yapılacak düzenlemeler hayvanı bulunduranın yanı sıra kamu kurum ve kuruluşlarına da yetkiler vermeli ve yükümlülükler yüklemelidir.

Tehlike arz eden köpek ırkları olarak sayılanlar dışında, agresif yapıda başka ırkların bulunmadığını düşünmek de doğru olmayacaktır. Yapılacak düzenlemelerde tehlikeli ırkların tespitine, ihtiyaç hâlinde bu listenin revize edilmesine devam edilmelidir. Ancak, bu listeye dahil olmayan köpeklerden saldırıda bulunan ve resmî mercilere bildirilmiş olanlar açısından da ilgili mercilerce kayıt tutulmasında fayda vardır. Bu kayıt, tekrarının yaşanmaması için hayvan bulunduranın dikkat, özen ve denetim yükümlülüğünün kapsamının belirlenmesinde önemli rol oynar.

Düzenlemeler, kişileri hukuka aykırı yollarla tehlikeli ırklardan köpekleri sahiplenmeye sevk etmemelidir; mevzuatta sayılanların dışında kalan, ancak benzer derecede tehlike arz eden türlere talebi artırmamalıdır. Önceden sahiplenilmiş tehlikeli ırklardan köpeklerin terk edilmesi, sahipli ve kontrollü şekilde bakılmalarına kıyasla daha büyük riskler yaratır. Yapılacak düzenlemelerin temel haklara ve hayvan haklarına saygılı, öngörülebilir ve ölçülülük ilkesine uygun tasarlanması gerekir.

KAYNAKÇA

- Abraham J T and Czerwinski M, ‘Pediatric Dog Bite Injuries in Central Texas’ (2019) 54 Journal of Pediatric Surgery 1416, <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022346818306729>> Erişim Tarihi 11.01.2026
- Akıntürk T ve Ateş D, *Borçlar Hukuku: Genel Hükümler, Özel Borç İlişkileri* (29. bs Beta Yayıncılık 2020)
- Akıpek J G, *Türk Eşya Hukuku (Ayni Haklar): Zilyetlik ve Tapu Sicili* (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No 308 1972), <<http://kitaplar.ankara.edu.tr/detail.php?id=811>> Erişim Tarihi: 30.03.2015
- Antalya O G, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. V/1, 2 (2. bs Seçkin Yayıncılık 2019)
- Antalya O G, *Eşya Hukuku* (ed O. Gökhan Antalya), C. IV/1 (4. bs Seçkin Yayıncılık 2021)
- Antalya G, *Sunuşlu Genel ve Madde Gerekçeli Adalet Komisyonu Raporu ve TBMM. Tutanakları ile Kaynak ve İlgili Kanun Maddesi, YİBK. ve BGE. Atıflı 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu* (1. bs Beta Basım Yayın Dağıtım 2011)
- Antalya G ve Görgeç B, *Marmara Hukuk Yorumu: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı* Cilt: V/1 (Seçkin Yayıncılık 2025)
- Başpınar, Veysel, ‘Eşya Hukuku Açısından Hayvanların Durumu’, *Medeni Kanun’un ve Borçlar Kanunu’nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu Cilt 2* (Yetkin Yayınları 2017) 1371
- Belgesay M R, ‘Türkiye Temyiz Mahkemesi ve İsviçre Federal Mahkemesi Kararlarının Analizi’ (1941) 7 [4] İstanbul Hukuk Mecmuası 850, <<https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/6EF6FDCA79634184922E039418F7E847>> Erişim Tarihi: 08.12.2026
- Bernabe A, ‘Civil Liability for Injuries Caused by Dogs After Tracey v. Solesky: New Path to the Future or Back to the Past?’ (2016) 40 [1] Seton Hall Legis, 29, <<https://repository.law.uic.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1623&context=facpubs>> Erişim Tarihi: 11.01.2026
- Biggins C, ‘Strictly Liable Landlords Could Mean the Pound for Pit Bulls’ (2019) 2 [1] University of Baltimore Journal of Land and Development, 83, <<https://scholarworks.law.ubalt.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1017&context=ubjld>> Erişim Tarihi: 11.01.2026
- Bilgili F ve Demirkapı E, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (2. bs Dora Basım-Yayın Dağıtım 2013)

- Bolat E, ‘Türk Hukukunda Bir Kusursuz Sorumluluk Türü Olarak Objektif Özen Ödevine Dayalı Sorumluluk’ (Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı 2018) <<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>> Erişim Tarihi: 29.01.2026
- Cumalıoğlu E, ‘Medeni Hukukta Hayvan Hakları ve Hayvanlar Üzerindeki Hak’ (2017) 19 [3] Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 573 <<https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/265916>> Erişim Tarihi: 06.01.2026
- Çelebi Ö, ‘Kişi ve Eşya Ayrımı Bağlamında Hayvanların Hukuki Statüsü’ (2018) 76 [2] İstanbul Hukuk Mecmuası 559, <<https://doi.org/10.26650/mecmua.2018.76.2.0025>> Erişim Tarihi: 06.01.2026
- Çetiner B, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (1. bs On İki Levha Yayıncılık 2024)
- Çilenti Konuralp A ve Konuralp O E, ‘Türk Hukukunda Hayvanların Korun(ma)ması’ (2021) 6 [1] Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 77, Jurix, Erişim Tarihi: 06.01.2026
- Dural M ve Öğüz T, *Türk Özel Hukuku, C. 2: Kişiler Hukuku* (15. bs Filiz Kitabevi 2014)
- Dural M ve Sarı S, *Türk Özel hukuku Cilt I Temel Kavramlar ve Medenî Hukukun Başlangıç Hükümleri* (19. bs Filiz Kitabevi 2024)
- Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (30. bs Legem Yayınevi 2025)
- Erkan V U ve Yücer İ, ‘Ayırt Etme Gücü’, (2011) 60 [3] Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 485, 507, <https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001636> Erişim Tarihi: 14.12.2025
- Glaser A und Lehner I, ‘Entscheidbesprechungen Discussions d’arrêts actuels’ (2019) Zurich Open Repository and Archive University of Zurich University Library 724 <<https://www.zora.uzh.ch/server/api/core/bitstreams/ccdb2fc8-005f-4265-9723-52c6e925b6e7/content?trackerId=27837862276ae836>> Erişim Tarihi: 31.01.2026
- Esener T ve Güven K, *Eşya Hukuku* (8. bs Yetkin Yayınları 2019)
- Helvacı S ve Erlüle F, *Medeni Hukuk (Medeni Hukuka Giriş, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku)* (3. bs Legal Yayıncılık 2014)
- Honsell H, ‘Sachenrecht’ In: *Römisches Recht* (Springer-Lehrbuch Springer 2010) 49, <https://doi.org/10.1007/978-3-642-05307-8_3> Erişim Tarihi: 31.01.2026

- Hüseyin İ, (2021). ‘İngiliz Hukukuna Göre Bir Objektif Sorumluluk Hali Olarak Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu’ (2021) 25 [1] *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 135, <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1546704>> Erişim Tarihi 31.01.2026
- İnan A, ‘Kusursuz Sorumluluk Örneği Olarak Noterlerin Hukuki Sorumluluğu’ (2000) [36] *Sayıştay Dergisi*, 25, 27, <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sayistay/article/1302215>> Erişim Tarihi: 05.01.2026
- Kaleli Ş, ‘Hayvan Tutucusunun Sorumluluğu (I)’ (1979) 5 [4] *Yargıtay Dergisi* 313, <<http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/dergi/yrgergi/Nisan1979/Nisan1979/assets/basic-html/page124.html>> Erişim: 27.03.2015
- Çelebican Ö K, *Roma Eşya Hukuku* (2. bs Yetkin Yayınları 2005)
- Karahasan M R, *Sorumluluk Hukuku* (6. bs Beta Basım Yayım Dağıtım 2003)
- Kasap A, ‘Güncel Gelişmeler Işığında Hayvan Bulunduranın Sorumluluğunda Objektif Özen Yükümlülüğünün Tayinine İlişkin Öneriler’ (Kasım 2022) 17 [195] *Terazi Hukuk Dergisi* 131, *Jurix*, Erişim tarihi: 10.01.2026
- Keskin Orhan M, *Türk Borçlar Hukukunda Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu* (1. bs Seçkin Yayıncılık 2020)
- Kılıçoğlu A, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (27. bs Turhan Kitabevi 2024)
- Kılıçoğlu A, *Medeni Hukuk* (4. bs Turhan Kitabevi 2022)
- Koçhisarlıoğlu C ve Söğütlü Erişgin Ö, ‘Hayvanın Hukukî Konumu’ (2013) 8 [Özel Sayı] *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi* 1691 <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179474>> Erişim Tarihi: 06.01.2026
- Korkmaz F ve Şahin F İ, ‘Hayvan Bulunduranın Sorumluluğunda Kurtuluş Kanıtının Değerlendirilmesi’ (2025) 74 [1] *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 443 <<https://dergipark.org.tr/en/pub/auhfd/article/1528186>> Erişim Tarihi: 05.01.2026
- Köroğlu E, ‘Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu (TBK m. 67-68)’ (2018) 44 [2] *Yargıtay Dergisi* 221, 227 <<https://search.trdizin.gov.tr/en/yayin/detay/309120/hayvan-bulunduranin-sorumlulugu-tbk-m-67-68>> Erişim Tarihi 31.01.2026
- Kunz P V, ‘Tierrechtliche Aspekte in Vollstreckungsverfahren’ (2021) 654 <<https://boris-portal.unibe.ch/server/api/core/bitstreams/db29d9d4-6e8c-441a-9021-bb599d507a20/content>> Erişim Tarihi: 31.01.2026

- Kurt L M, ‘Haksız Fiil Sonucu Oluşan Zarardan Birden Çok Kişinin Sorumlu Olduğu Hallerde Rücû Talebinin Tâbi Olduğu Zamanaşımı’ (Temmuz 2011) 24 [95] Türkiye Barolar Birliği Dergisi 135 <<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2011-95-721>> Erişim Tarihi: 30.03.2015
- Nart S, ‘Ev ve Süs Hayvanlarının Konuttan Tahliye Edilmesi’ (2020) 22 [1] Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 123 <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1038998>> Erişim Tarihi: 07.01.2026
- Nomer H N, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (18. bs Beta Yayıncılık, 2021)
- North P, *Civil Liability for Animals* (Oxford University Press 2012)
- Oğuzman M K ve Öz M T, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2* (12. bs Vedat Kitapçılık 2016)
- Oğuzman M K, Seliçi Ö ve Oktay-Özdemir S, *Eşya Hukuku* (24. bs Filiz Kitabevi 2022)
- Oğuzman M K, Seliçi Ö ve Oktay-Özdemir S, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)* (14. bs Filiz Kitabevi 2014)
- Öz K (Çeviren), ‘İsviçre Federal Mahkemesi I. Hukuk Dairesi’nin Hayvan Bulunduranın Hukukî Sorumluluğuna İlişkin Güncel Bir Kararı’, Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (2019) 7 [4] 395 <Jurix> Erişim Tarihi: 21.01.2026
- Öztan B, *Medenî Hukuk’un Temel Kavramları* (39. bs Turhan Kitabevi 2014)
- Reisoğlu S, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (24. bs Beta Basım Yayım Dağıtım 2013)
- Reisoğlu S, *Türk Eşya Hukuku, C. 1, Giriş-Zilyedlik-Tapu Sicili ve Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu - Tapulama Kanunu* (6. bs Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No 440 1980) <<http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/103.pdf>> Erişim Tarihi: 26.03.2015
- Shulan J R, ‘Animal Law - When Dogs Bite: A Fair, Effective, and Animal Law - When Dogs Bite: A Fair, Effective, and Comprehensive Solution to the Contemporary Problem of Dog Comprehensive Solution to the Contemporary Problem of Dog Attacks’ (2010) 32 [2] University of Arkansas at Little Rock Review, 259 <https://lawrepository.ualr.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1100&context=lawreview> Erişim Tarihi: 10.01.2026
- Sarenbo S and Svensson P A, ‘Bitten or struck by dog: A rising number of fatalities in Europe, 1995–2016’ (2021) 318 *Forensic Science International*, 1, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0379073820304540?pes=vor&utm_source=sciencedirect_contenthosting&getft_integrator=sciencedirect_contenthosting> Erişim Tarihi: 11.01.2026

- Serozan R, *Eşya Hukuku I* (3. bs Filiz Kitabevi 2014)
- Seyhan A, ‘Hayvanın Hukuki Konumu ve Hayvan Rehni’ (2023) 8 [2] Eskişehir Barosu Dergisi 414 <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3425945>> Erişim Tarihi: 06.01.2026
- Sirmen L, *Eşya Hukuku* (5. bs Yetkin Hukuk Yayınları 2017)
- Striwing H and Sarenbo S, ‘Dog owners’ supervising duty and criminal negligence – A critical review of two judgments by Swedish courts of appeal’ (2021) 1 Forensic Science International: Animals and Environments 1 <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666937421000305>> Erişim Tarihi: 11.01.2026
- Sungurbey İ, *Hayvan Hakları Bir İnsanlık Kitabı* (İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi 1992)
- Tahiroğlu B, ‘Kusursuz Sorumluluk ve Modern Hukuklara Etkisi’ (2008) 14 [4] Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHF-HAD) 157 <<http://dosya.marmara.edu.tr/huk/fak%C3%BClitedergisi/2008C.14S.4/157-170.pdf>> Erişim Tarihi: 05.01.2026
- Tandoğan H, *Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku* (1. bs Turhan Kitabevi Yayınları 1981)
- Tandoğan H, *Türk Mes’uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mes’uliyet)* (1961 yılı birinci basıdan tıpkı bası Vedat Kitapçılık 2010)
- Tavşancıl Kalafatoğlu D, ‘Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu ve Hayvan Hakları’ Prof. Dr. İsmet Sungurbey’e Armağan, Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları II (1. Bs, İstanbul Barosu Yayınları, Ekim 2014) 137, <<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/kitaplar/doc/sungurbey20142.pdf>> Erişim Tarihi: 13.01.2026
- Tercier P, Pichonnaz P ve Develioğlu H M, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (1. bs On İki Levha Yayıncılık 2016)
- Ünal M ve Başpınar V, *Şekli Eşya Hukuku* (7. bs Savaş Yayınevi 2015)
- Yavuz C (Hazırlayanlar: Cevdet Yavuz, Fulya Erlüle ve İpek Sağlam), *Türk Medeni Hukuku ve Türk Borçlar Hukuku Mevzuatı (Gerekçeler İşlenmiş – Açıklamalı - Notlu)* (12. bs Beta Yayıncılık 2014)
- Yıldırım A, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (2. bs Adalet Yayınevi 2014)

İnternet Kaynakları

Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, 'Bürgerliches Gesetzbuch',
<https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/_90a.html> Erişim Tarihi: 07.01.2026

DergiPark Akademik, <<https://dergipark.org.tr/tr/>>

Emory University, 'A Snapshot of Scientific Thought on Emotions in Animals'
<https://news.emory.edu/features/2024/11/esc_animal_emotions_13-11-2024/index.html> Erişim Tarihi: 31.02.2026

Jurix, <<https://www.jurix.com.tr/>>

Kazancı – İçtihat Bilgi Bankası, <<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html>>

Schweizerische Eidgenossenschaft Fedlex Die Publikationsplattform des Bundesrechts,
'Schweizerisches Zivilgesetzbuch' <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de> Erişim Tarihi: 07.01.2026

ScienceDirect <<https://www.sciencedirect.com>> Erişim Tarihi: 11.01.2026

TR Dizin, <https://trdizin.gov.tr>

TRT Haber, 'Ankara'da iki kardeşe saldıran köpeğin sahibi tutuklandı – 01.12.2025',
<<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/ankarada-iki-kardese-saldiran-koegin-sahibi-tutuklandi-927499.html>> Erişim Tarihi: 05.01.2026

T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, 'Hayvan Hakları, Hayvanların Korunması ve Refahı',
<https://www.ab.gov.tr/files/Tarim%20ve%20Balikcılık%20Baskanligi/hayvan_haklari_hayvanlarin_korunmasi_ve_refahi.pdf> Erişim Tarihi: 07.01.2026

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 'Tehlike Arz Eden Hayvanlara İlişkin Genelge – 9.12.2021', <<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Haber/209/Tehlike-Arz-Eden-Hayvanlara-Iliskin-Genelge>> Erişim Tarihi: 05.01.2026

Yargıtay Karar Arama, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/index>> Erişim Tarihi: 09.01.2026

Yargıtay Kararları Dergisi, <<http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/dergi/Mayis1996/Mayis1996/assets/basic-html/page25.html>> Erişim Tarihi: 28.03.2015

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 'Tehlike Arz Eden Hayvanlar' konulu Genelge (2021-48)
<<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Belgeler/YABAN%20HAYATI/Tehlike+Arz+Eden+Hayvanlar+07.12.2021+2021-48.pdf>> Erişim Tarihi: 05.01.2026